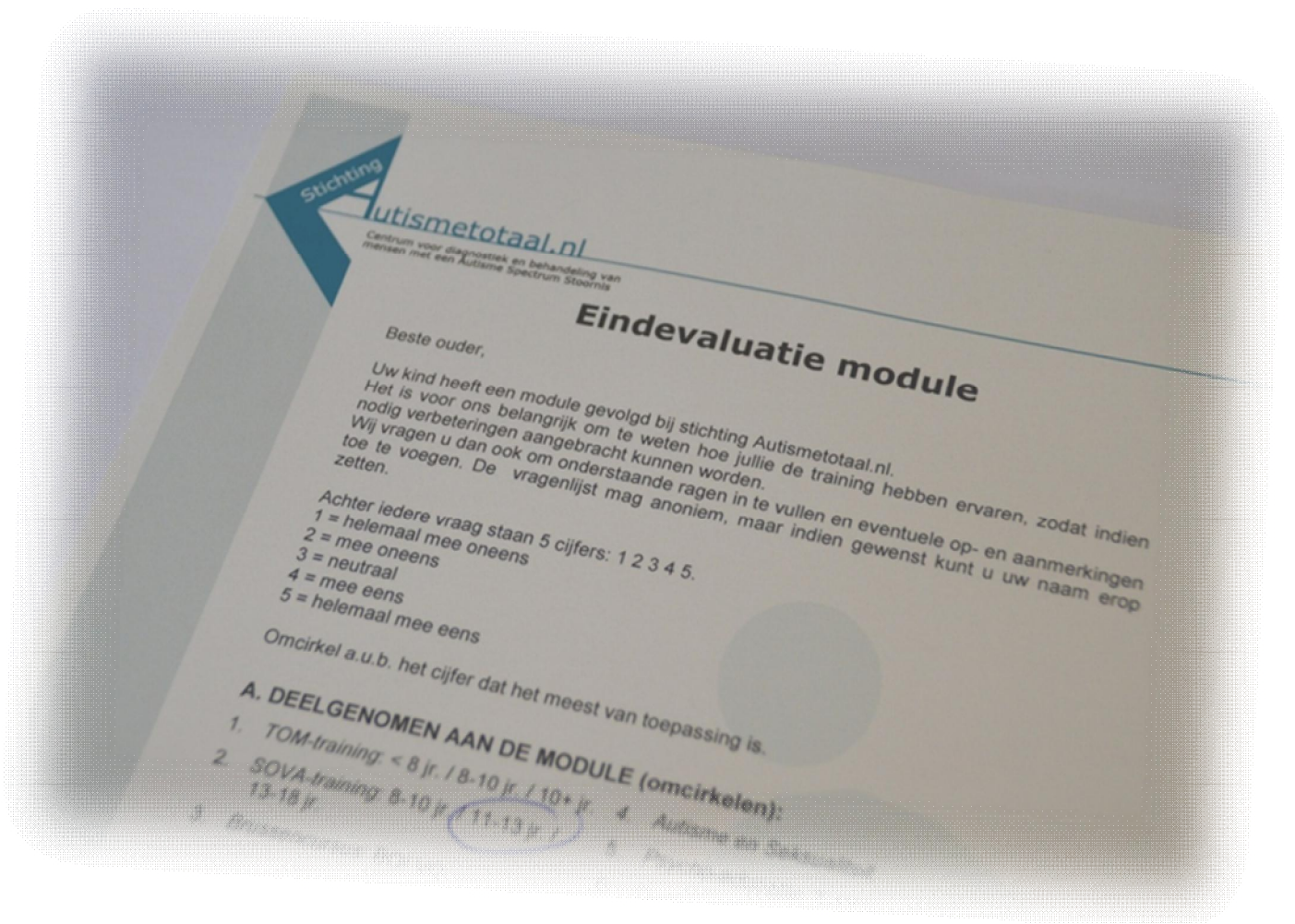

Evaluëren om te leren.

**Een actieonderzoek naar het evaluatieproces
van de groepsbehandelingen voor mensen met autisme
binnen stichting Autismetotaal.nl.**

Evalueren om te leren.

**Een actieonderzoek naar het evaluatieproces
van de groepsbehandelingen voor mensen met autisme
binnen stichting Autismetotaal.nl.**

Lieke Huijbers
Studentnummer: 2172621
liekehuijbers@hotmail.com
Juni 2012, Beek en Donk
Onderzoeksbegeleider: Drs. J. Schrurs

Master SEN Autismespecialist
Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Fontys Hogescholen Tilburg
Locatie Beek en Donk – Eindhoven
Opleidingscoördinator: G. Quak ME
Tijdvak 2010-2012

Samenvatting.....	4
1. Probleemstelling	5
2. Verkenningfase.....	7
2.1 Het huidige evaluatieproces.....	7
2.2 Literatuurstudie evaluatie van behandeling	8
2.3 Knelpunten binnen het huidige evaluatieproces	10
2.4 Conclusie	13
3. Fase van verbeteracties: het actieplan	14
3.1 Verbeteracties evaluatie van het verloop van de training.....	14
3.2 Verbeteracties evaluatie van het leerproces van de deelnemer.....	14
3.3 Conclusie en actieplan.....	14
4. Actiefase	15
4.1 Actie 1: Ontwikkeling meetinstrument 'Eindevaluatie Module'.....	15
4.2 Evaluatie actie 1: meetinstrument 'Eindevaluatie Module'.....	19
4.3 Actie 2: Meetinstrument voor het leerrendement	20
4.2 Evaluatie actie 2: meetinstrument 'leerrendement'.....	22
5. Bijstelling van het actieplan.....	23
6. Actiefase 2	24
6.1 Verbeteractie 2: advies meetinstrument voor leerrendement	24
6.2 Evaluatie verbeteractie 2	28
7. Conclusie en aanbevelingen	29
7.1 Conclusie	29
7.2 Aanbevelingen	30
8. Persoonlijke reflectie.....	32
9. Referentielijst	34
Bijlage 1 Tussentijdse evaluatie SOVA-training	36
Bijlage 2 Eindevaluatie SOVA-training.....	37
Bijlage 3 Vragenlijst vooraf aan de SOVA-training	39
Bijlage 4 Evaluatieformulier deelnemers SOVA 11-13.....	41
Bijlage 5 Vragenlijst moduleleiders SOVA 2010-2011	42
Bijlage 6 Resultaten ondervraging moduleleiders	43
Bijlage 7 Concept Eindevaluatie SOVA-training	45
Bijlage 8 Eindevaluatie Module 18-.....	48
Bijlage 9 Eindevaluatie Module 18+	50
Bijlage 10 Verwerkingsformat Eindevaluatie Module	52
Bijlage 11 Concept vragenlijst leerrendement.....	55

Binnen de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) wordt het verantwoorden van de kwaliteit van de zorg steeds belangrijker, mede vanwege de marktwerking (Zichtbare Zorg, 2009). Ook binnen Autismetotaal.nl wordt inzicht in de kwaliteit van de behandelingen van steeds groter belang. Autismetotaal.nl is een tweedelijns instelling voor diagnostiek en kortdurende ambulante behandeling voor mensen met autisme (van Ijken & van der Kam, 2009). Sinds september 2010 ben ik daar werkzaam als moduleleider Sociale Vaardigheidstraining (SOVA-training), onderdeel van de groepsbehandeling, ook wel modules genoemd.

Dit onderzoek richtte zich in eerste instantie op de verbetering van het evaluatieproces van de SOVA-training. Echter, gedurende het onderzoek werd dit verbreed naar het evaluatieproces van alle modules. Door middel van het evaluatieproces wordt inzicht verkregen in de kwaliteit van de modules. Enerzijds is er het evaluatieproces gericht op het verloop van de modules en anderzijds het evaluatieproces gericht op het leerproces van de deelnemers. Binnen beide processen wordt getracht om verbetering aan te brengen door het doen van een actieonderzoek.

Er wordt getracht een meetinstrument te ontwikkelen waarmee systematisch gegevens verzameld kunnen worden over het verloop van de modules dat zowel door cliënten en ouders uniform voor alle modules ingevuld kan worden. Eigenlijke meetpretenties en kaders vanuit Autismetotaal.nl zorgen voor een spanningsveld tussen beiden en had zijn invloed op de vragenlijst.

Hiernaast werd in beginsel gestart om een meetinstrument te ontwikkelen om het leerrendement van de deelnemers van de SOVA-training systematisch te meten. Echter ook hier heeft Autismetotaal.nl behoefte aan een meetinstrument uniform bruikbaar voor alle modules. Om hierover een helder advies te geven is eerst verdere verduidelijking van de meetpretentie noodzakelijk.

Middels dit actieonderzoek zijn de eerste ontwikkelingen in gang gezet om het evaluatieproces van de modules binnen Autismetotaal.nl meer systematisch te verlopen en zodoende beter informatie te kunnen vergaren over de kwaliteit van de modules.

Sinds september 2009 ben ik werkzaam bij een organisatie gespecialiseerd in de hulpverlening aan mensen met autisme¹. Autisme is een pervasieve ontwikkelingsstoornis, dat betekent dat deze stoornis diep doordringt op bijna alle levensgebieden. Dit maakt dat de persoon met autisme op vaak ook meerdere levensgebieden hulpvragen heeft en ondersteuning nodig heeft. De organisatie werkt op basis hiervan vanuit de visie:

"een pervasieve ontwikkelingsstoornis vereist een pervasieve hulpverlening".

Om te realiseren dat de organisatie op meerdere gebieden hulpverlening aan mensen met autisme kan bieden, bestaat deze uit drie onderdelen:

- Autismebegeleiding.nl is een particulier zorgbureau dat begeleiding biedt, gefinancierd vanuit de AWBZ via een persoonsgebonden budget of vanuit de leerlinggebonden financiering of via de uitkerende instantie (bijvoorbeeld UWV).
- Autismewerk.nl is een bureau gespecialiseerd in arbeidstoeleiding en arbeidsbegeleiding van mensen met autisme, gefinancierd vanuit wet- en regelgeving arbeid.
- Stichting Autismetotaal.nl biedt diagnostiek en ambulante behandeling vanuit de Zorgverzekeringswet (van Ijken & van der Kam, 2009).

Bij Autismetotaal.nl is de ambulante behandeling verdeeld in individuele en groepsbehandeling. De groepsbehandeling, genaamd modules, zijn onderverdeeld in vier modulegroepen. Eén van de modulegroepen is de Sociale Vaardigheidstraining (SOVA-training) (van Ijken, 2011).

Het doel van de SOVA-training is om kinderen en jongeren sociale vaardigheden aan te leren die hen in staat stellen op een betere manier contacten aan te gaan met anderen (Autismetotaal.nl, z.d.). Sinds september 2010 ben ik betrokken bij de SOVA-training als moduleleider. Dit betekent dat ik gedurende het schooljaar één of twee SOVA-trainingen leidt met een collega moduleleider.

Een onderdeel van de SOVA-training is het evalueren van deze module. Het evaluatieproces van de SOVA-training is tweeledig. Enerzijds heeft het ten doel om inzicht te verkrijgen in (A.) het verloop van de module ten einde deze te verbeteren waar nodig. Anderzijds heeft het ten doel om zich te krijgen op (B.) het leerproces van de deelnemers aan de module om het leerrendement te bepalen.

A. Bij het evaluatieproces gericht op het verloop van de module, worden onder andere ouders eenmaal gedurende de module en bij afloop van de module gevraagd naar hun ervaringen m.b.t. de module. Dit gebeurt via schriftelijke vragenlijsten (of per e-mail). Bij het gebruik van de vragenlijsten merkte ik een zeer beperkte respons op. Hiernaast twijfelde ik over de kwaliteit van de gebruikte vragenlijsten, gezien de open en soms dubbele vraagstellingen die ik waarnam.

B. Bij het evaluatieproces gericht op het leerproces, blijkt het systematisch meten van de geleerde vaardigheden steeds meer van belang. De marktwerking binnen ons zorgstelsel zorgt ervoor dat het zichtbaar maken van kwaliteit, waaronder de effectiviteit, essentieel wordt (GGZ Nederland, 2012; Zichtbare Zorg, 2009).

¹ Hiermee worden alle vormen van autisme binnen het autisme spectrum bedoeld.

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ining echter een systematische meting van in hoeverre de
binnen de module aan bod komen. Er wordt alleen op
beschrijvende wijze in een verslag weergegeven wat de deelnemer geleerd heeft.

Deze knelpunten binnen de evaluatieprocessen van de SOVA-training laten zien dat verbetering hierin
wenselijk is. Via dit actieonderzoek wordt getracht beide evaluatieprocessen te evalueren en verbeteren.

2.1 Het huidige evaluatieproces

Binnen deze fase is allereerst de huidige werkwijze binnen het evaluatieproces in kaart gebracht.

Om zicht te krijgen op de huidige werkwijze van het evaluatieproces van de SOVA-training zijn de volgende documenten geraadpleegd met behulp van inhoudsanalyse:

- document: Het protocol Module Behandeling (van IJken, 2011);
- document: Schematisch overzicht protocol modules (Autismetotaal.nl, 2011);
- document: Checklist voor Moduleleiders volgens protocol (Autismetotaal.nl, 2012b);
- document: Draaiboek SOVA-training (Autismetotaal.nl, 2012a).

De inhoud van de module SOVA-training is vastgelegd in het moduledraaiboek (van IJken, 2011). In het moduledraaiboek staat onder andere beschreven welke onderwerpen in de verschillende bijeenkomsten aan bod komen en hoe die uitgewerkt dienen te worden door de moduleleiders. M.b.t. het evaluatieproces zijn de gehanteerde vragenlijsten opgenomen in het draaiboek.

De documenten Schematisch overzicht protocol modules (Autismetotaal.nl, 2011) en Checklist voor Moduleleiders volgens protocol (Autismetotaal.nl, 2012b) geven de richtlijnen over organisatorische zaken voor de moduleleiders voor, tijdens en na de SOVA-training. M.b.t. het evaluatieproces is vastgelegd welke instrumenten gebruikt worden en wanneer deze ingezet dienen te worden.

In onderstaand schema is vastgelegd uit welke elementen beide evaluatieprocessen van de SOVA-training bestaan:

A. Evaluatie verloop van de SOVA-training					
<i>Onderdeel</i>	<i>Wat</i>	<i>Wanneer</i>	<i>Wie</i>	<i>Hoe</i>	<i>Doel</i>
Tussentijdse evaluatie SOVA-training (zie bijlage 1).	Open vragenlijst	Na de helft van de bijeenkomsten	Door ouders/verzorgers	Per e-mail	- Inzicht in ervaringen ouders/deelnemer. - Verbeteringen opperen.
Eindevaluatie SOVA-training (zie bijlage 2).	Open vragenlijst	Na de laatste bijeenkomst	Door ouders/verzorgers	Schriftelijk	- Inzicht in ervaringen ouders/deelnemer. - Verbeteringen opperen.
Evaluatie-formulier deelnemers SOVA-training (zie Bijlage 4).	Open vragenlijst	Tijdens laatste bijeenkomst	Door deelnemers	Schriftelijk in het werkboek	- Inzicht in ervaringen m.b.t. de SOVA-training.
Evaluatie door moduleleiders	Open vraag-gesprek	Na afloop van het schooljaar	Door moduleleiders	Mondeling Schriftelijke notulen	- Inzicht in verloop en inhoud module. - Verbeteringen opperen.

<i>Onderdeel</i>	<i>Wat</i>	<i>Wanneer</i>	<i>Wie</i>	<i>Hoe</i>	<i>Doel</i>
Vragenlijst vooraf aan de Sociale Vaardigheids-training (zie bijlage 3).	Open vragenlijst	Vooraf aan module, vooraf aan intake-gesprek	Door ouders/verzorgers	Schriftelijk	- Inzicht in functioneren deelnemer m.b.t. sociale vaardigheden die in de module aan bod komen. - Diverse vragen over situatie cliënt.
Behandelverslag Behandelmodule SOVA	Be-schrijvend verslag	Na afronding van de module	Door de moduleleiders	Schriftelijk	- Inzicht in het leerproces van de deelnemer.
Evaluatie-formulier deelnemers SOVA-training (zie Bijlage 4).	Open vragenlijst	Tijdens laatste bijeenkomst	Door deelnemers	Schriftelijk in het werkboek	- Inzicht in leerrendement.
Eindgesprek	Mondeling face-to-face	Na afronding van de module	Door ouders/verzorgers en moduleleider	Mondeling met schriftelijk verslag	- Inzicht in leerrendement. - Inzicht in ervaring van module.

2.2 Literatuurstudie evaluatie van behandeling

2.2.1 Evaluatie

Om zicht te krijgen op de functie en uitvoering van een evaluatieproces en hoe de evaluatieprocessen van de SOVA-training inhoudelijk geduid kunnen worden, is literatuur bestudeerd.

Evalueren is volgens Wikipedia (2012): *“het verzamelen, interpreteren en presenteren van informatie teneinde de waarde van een resultaat of proces te bepalen”*. Van Dale woordenboek omschrijft evalueren als: *“achteraf bespreken om ervan te leren (Van Dale, 2012)”*.

Zoals Wikipedia noemt kan de beoordeling dus op twee gebieden betrekking hebben: op de uitkomst of het resultaat van het handelen of op het proces van handelen.

Kijkend naar de SOVA-training, dan heeft het evaluatieproces gericht op het verloop van de training betrekking op het proces van handelen. Dit proces kan dan ook worden aangeduid als een procesevaluatie. Hoofddoel van een procesevaluatie is feedback op de uitvoering van het handelen om daarmee het handelen te verbeteren (Migchelbrink, 2009). Voor het goed uitvoeren van een procesevaluatie is het belangrijk dat het op een systematische wijze gebeurt en het onderzoek inzicht verschaft in hoe het handelen heeft plaatsgevonden.

Het evaluatieproces gericht op het leerproces van de deelnemer kan worden aangeduid als een effectevaluatie. Door middel van een effectevaluatie wordt gemeten wat de SOVA-training heeft opgeleverd aan toename in sociale vaardigheden bij de deelnemers; het leerrendement (Migchelbrink, 2009).

en als kleine evaluatieonderzoeken die steeds na de SOVA-training de bedoeling dat die evaluatieonderzoeken op meer systematische

wijze gaan plaatsvinden. Om een goed systematisch evaluatieonderzoek uit te voeren is het volgens Migchelbrink (2009) van belang dat er:

1. een duidelijk geformuleerde vraagstelling en doelstelling zijn die richting geven aan het evaluatieonderzoek;
2. er op doordachte wijze gekozen is voor de databronnen en dataverzamelingstechnieken;
3. er een expliciete (duidelijke, specifieke) beoordeling plaatsvindt;
4. er rapportage is waaruit blijkt wat de resultaten van de evaluatie zijn.

2.2.2 Evaluatie en mensen met autisme

Wanneer er wordt geëvalueerd, betekent dit dat er communicatie plaatsvindt tussen mensen. Er wordt door de verschillende betrokken gecommuniceerd over datgene wat geëvalueerd wordt, in dit geval de SOVA-training.

De SOVA-training binnen dit onderzoek is bedoeld voor kinderen en jongeren met autisme. Met hen en hun ouders wordt de training geëvalueerd. Wat betreft communicatie met mensen met autisme is er veel informatie beschikbaar. Veel auteurs hebben uitgebreid over dit onderwerp geschreven. Als gevolg van hun sterke detailgerichtheid en hun relatief zwakkere drang tot het samenvoegen van informatie, hebben mensen met autisme moeite om betekenis te verlenen aan communicatie (Noens, Van Berckelaer-Onnes, & Verpoorten, 2000; Peeters, 2009). Mensen met autisme hebben moeite om verder te kijken dan de letterlijke waarneming (Peeters, 2009). Hiernaast hebben zij moeite om de relevante informatie te onderscheiden van minder relevante informatie (Vermeulen, 2008). Wanneer er met mensen met autisme wordt gecommuniceerd, dan dient daarom rekening te worden gehouden met de volgende aspecten:

- maak gebruik van concrete en expliciete taal, met andere woorden: zeg duidelijk en precies wat wordt bedoeld (Mesibov et al., 2004; Vermeulen, 2001, 2008);
- houdt de communicatie kort en beperk deze tot de essentie (Vermeulen, 2008).

2.2.3. Evaluatie rendement van zorg

Stichting Autismetotaal.nl is een tweedelijns zorginstelling voor diagnostiek en behandeling van mensen met autisme (van Ijken & van der Kam, 2009). De stichting valt onder de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ). Binnen de GGZ wordt het verantwoorden van de geleverde kwaliteit van de zorg steeds belangrijker. De kern van het zorgstelsel is keuze en prestatieafhankelijkheid. Het zichtbaar maken van de kwaliteit is daarom essentieel, daarop wordt de keuze gebaseerd. GGZ-instellingen willen goede zorg leveren aan cliënten en inzicht bieden aan zorgverzekeraars en overheid over de bereikte resultaten. Er is onderzocht op welke manier het programma Zichtbare Zorg (2009) van belang kan zijn voor verbeteringen die worden aangebracht in het evaluatieproces van de SOVA-training en andere modules.

In 2007 is door het ministerie van VWS een programma opgericht om de kwaliteit binnen de zorgsectoren zichtbaar te maken en onderling te vergelijken: Zichtbare Zorg (Zichtbare Zorg en Inspectie voor Gezondheidszorg, 2012). Zichtbare Zorg (2009) beschrijft dat de kern van ons nieuwe zorgstelsel keuze en prestatieafhankelijkheid is en het zichtbaar maken van kwaliteit daarom essentieel is. De kwaliteit wordt gemeten op het gebied van effectiviteit, klantgerichtheid en veiligheid van zorg. De hieruit voortvloeiende informatie is keuze-informatie voor patiënten en consumenten, inkoopinformatie voor zorgverzekeraars, toezichtinformatie voor de inspectie en verbeterinformatie voor zorgverleners (Zichtbare Zorg, 2009; Zichtbare Zorg en Inspectie voor de Gezondheidszorg, 2012). Dit programma is sinds 2007 in ontwikkeling en blijft een voortdurend proces.

Voor het evaluatieproces gericht op het leerproces van de deelnemer van de SOVA-training, kan het onderdeel 'effectiviteit' van belang zijn. Om de kwaliteit van de effectiviteit van de GGZ te meten heeft Zichtbare Zorg (2009) prestatie-indicatoren opgezet. Deze prestatie-indicatoren geven de zorgaanbieders handvatten om de zorg te verbeteren. Ze zijn op landelijk niveau ontwikkeld om onderlinge vergelijking tussen kwaliteit binnen alle GGZ

e indicatoren waarmee de verandering in de ernst van de
ler- en jeugdpsychiatrie, dienen te worden gemeten met het officiële
meetinstrument; de Strengths and Difficulties Questionnaire (Treffers, Widenfelt, & Goodman, 2005). De keuze voor
dit meetinstrumenten is afgestemd op de keuze van de instrumenten die door de ROM-expertgroepen van GGZ-
Nederland worden voorgeschreven (Zichtbare Zorg, 2011). Binnen verbeteractie 2 wordt verder onderzocht welke rol
deze manier van evalueren kan spelen voor de SOVA-training van Autismetotaal.nl.

2.3 Knelpunten binnen het huidige evaluatieproces

2.3.1 Knelpunten vanuit moduleleiders en inhoudsanalyse

Zoals bij de probleemstelling vermeld werd, worden knelpunten waargenomen binnen het
evaluatieproces. Binnen deze fase is verder verkend welke knelpunten worden ervaren. Hiervoor zijn
verschillende informanten ondervraagd:

- a. Door middel van een halfgestructureerde schriftelijke vragenlijst per e-mail (zie bijlage 6) zijn
vier koppels moduleleiders ondervraagd die elk een SOVA training hebben geleid in schooljaar
2010-2011.
- b. Door middel van een open interview is de stichtingscoördinator van Autismetotaal.nl
ondervraagd. Zij is eindverantwoordelijk voor de modules.

Om inzicht te verkrijgen in de kwaliteit van een aantal gebruikte vragenlijsten binnen het
evaluatieproces zijn deze op inhoud geanalyseerd met behulp van de informatie uit Migchelbrink (2009)
over dataverzamelingstechnieken en een gestructureerde vragenlijst. De volgende vragenlijsten zijn
geanalyseerd:

- Tussentijdse evaluatie SOVA-training (zie bijlage 1);
- Eindevaluatie SOVA-training (zie bijlage 2).

Uit de ondervraging van de moduleleiders en inhoudsanalyse van verschillende elementen van het
evaluatieproces komen meerdere knelpunten naar voren met betrekking tot de werkwijze van het
evaluatieproces. In onderstaand schema zijn alle knelpunten gebundeld:

ining

Onderdeel	Knelpunten
Tussentijdse evaluatie SOVA-training (zie bijlage 1).	Ondanks dat meerdere moduleleiders de vragenlijst als 'goed' beoordelen, worden door iedereen één of meerdere knelpunten benoemd: • erg beperkte respons, herhaaldelijke herinnering van de trainers nodig; • vaak korte antwoorden gegeven waardoor de uitkomsten beperkt zijn; • uitkomsten zijn onvoldoende meetbaar door open vragen (allemaal verschillende antwoorden); • het doel van de vragenlijst is onvoldoende inzichtelijk.
	Bij beoordeling van de vragenlijst worden verschillende knelpunten waargenomen t.a.v. de opstelling en de inhoud: er wordt gebruik gemaakt van open vragen. Hierdoor is een onderlinge systematische vergelijking van de vragenlijsten nauwelijks mogelijk. De vragen zijn onvoldoende geoperationaliseerd, dus onvoldoende concreet en specifiek. De volgorde van de vragen verloopt niet van algemeen naar specifiek en het doel is niet van alle vragen duidelijk.
Eindevaluatie SOVA-training (zie bijlage 2).	De vragenlijst is niet bij alle moduleleiders bekend. Het afgelopen schooljaar (2010-2011) is deze vragenlijst door geen van de moduleleiders van de SOVA-training 11-13 jaar ingezet.
	Bij beoordeling van de vragenlijst worden verschillende knelpunten waargenomen t.a.v. de opstelling en de inhoud: er wordt alleen gebruik gemaakt van open vragen. Hierdoor is een onderlinge systematische vergelijking van de vragenlijsten nauwelijks mogelijk. De vragen zijn onvoldoende geoperationaliseerd, dus onvoldoende concreet en specifiek. Er wordt geen gebruik gemaakt van een indeling in onderwerpen, de volgorde van de vragen verloopt niet van algemeen naar specifiek en het doel is niet van alle vragen duidelijk.
Het Evaluatieformulier deelnemers SOVA-training (zie Bijlage 4) en de Evaluatie door moduleleiders zijn niet meegenomen in het onderzoek naar knelpunten binnen het huidige evaluatieproces. Vanuit het interview met de coördinator van Autismetotaal.nl kwam naar voren dat geen prioriteit ligt in het verbeteren van deze elementen.	

Onderdeel	Knelpunten
Vragenlijst vooraf aan de Sociale Vaardigheids-training (zie bijlage 3).	Bij beoordeling van de vragenlijst worden verschillende knelpunten waargenomen t.a.v. de opstelling en de inhoud: er wordt alleen gebruik gemaakt van open vragen. Hierdoor is een onderlinge vergelijking van beheersing van de vaardigheden voor en na de training niet systematisch mogelijk. De vragen zijn onvoldoende geoperationaliseerd, dus onvoldoende concreet en specifiek. Het doel is niet van alle vragen duidelijk.
Evaluatie-formulier deelnemers SOVA-training (zie Bijlage 4).	Bij beoordeling van de vragenlijst worden verschillende knelpunten waargenomen t.a.v. de opstelling en de inhoud: er wordt alleen gebruik gemaakt van veelal open vragen, waardoor geen onderlinge systematische vergelijking mogelijk is. Niet alle aangeleerde vaardigheden van de SOVA-training komen aan bod. De vragen zijn onvoldoende geoperationaliseerd, dus onvoldoende concreet en specifiek.
Het Behandelverslag behandelmodule SOVA en het Eindgesprek zijn niet meegenomen in het onderzoek naar knelpunten binnen het huidige evaluatieproces. Vanuit het interview met de coördinator van Autismetotaal.nl kwam naar voren dat geen prioriteit ligt in het verbeteren van deze elementen.	

2.3.2 Knelpunten vanuit de stichtingscoördinator Autismetotaal.nl

A. Evaluatieproces verloop van de training

- Gehanteerde vragenlijst Eindevaluatie SOVA-training heeft onvoldoende kwaliteit door open vraagstelling en verkeerde vraagstellingen.
- Geen uniformiteit in gehanteerde vragenlijst voor eindevaluatie. Het blijkt dat door andere modules andere vragenlijsten gebruikt worden om het verloop van de training te evalueren.

B. Evaluatieproces leerproces deelnemers

- Er is nu geen meetinstrument beschikbaar waarmee het leerproces van de deelnemer systematisch gemeten kan worden (en dus onderlinge vergelijking tussen voor en na de training inzichtelijk gemaakt kan worden).

Onderzoek binnen deze verkenningsfase laat zien waar knelpunten worden ervaren. Het blijkt dat het evaluatieproces niet op uniforme wijze wordt uitgevoerd zoals voorgeschreven wordt vanuit het protocol Module Behandeling (van IJken, 2011). De gehanteerde vragenlijsten blijken van onvoldoende kwaliteit en het doel blijkt niet altijd duidelijk. Zowel het verloop van de SOVA-training als het leerproces van de deelnemers worden op dit moment niet systematisch geëvalueerd, omdat geen gebruik wordt gemaakt van onderling vergelijkbare beoordelingsmaatstaven. Dit zorgt ervoor dat zowel de kwaliteit van de module zoals ervaren door deelnemers, hun ouders en eventueel hulpverleners en het rendement van de module voor de deelnemers onvoldoende inzichtelijk zijn. Dit leidt ertoe dat de kwaliteitsverbetering van de SOVA-training onvoldoende bewerkstelligd kan worden. Doel van dit onderzoek is om de werkwijze binnen het evaluatieproces van de SOVA-training te verbeteren, zowel het evaluatieproces gericht op het verloop van de training als gericht op het leerproces van de deelnemers.

Interacties: het actieplan

Binnen deze fase zijn verbeteracties voor het evaluatieproces van de SOVA-training onderzocht. Bekeken is waar behoefte aan is en prioriteit ligt en of er richtlijnen zijn waar aangehouden dient te worden.

3.1 Verbeteracties evaluatie van het verloop van de training

Uit de verkenningsfase kwam naar voren dat de kwaliteit van de gehanteerde vragenlijsten onvoldoende zijn. De vragenlijsten zijn onvoldoende duidelijk en worden niet uniform gehanteerd. Om zicht te krijgen op waar behoefte aan is en prioriteit ligt voor verbetering van het evaluatieproces is de stichtingscoördinator ondervraagd. Uit het open interview komen de volgende punten naar voren:

De prioriteit ligt bij een meetinstrument dat het verloop van de training meet om hier een beter zicht op te krijgen. Er is behoefte aan een meetinstrument:

- waarmee systematisch gegevens verzameld kunnen worden over het verloop van de module;
- dat zowel door cliënten, ouders en moduleleiders ingevuld kan worden;
- dat uniform door alle modules gebruikt kan worden.

3.2 Verbeteracties evaluatie van het leerproces van de deelnemer

Vanuit het interview met de stichtingscoördinator komen de volgende punten naar voren: De prioriteit ligt bij een meetinstrument waarmee de vaardigheden die in de SOVA-training aan bod komen systematisch gemeten kunnen worden. Er is behoefte aan een meetinstrument door cliënt en ouders voor en na de training ingevuld kan worden, zodat de twee meetmomenten vergeleken kunnen worden en het leerrendement bepaald kan worden. Na de training kan de vragenlijst ook door de moduleleider ingevuld worden, zodat ook vergelijking plaats kan vinden tussen de verschillende informanten.

3.3 Conclusie en actieplan

Op dit moment wordt voor het verbeteren van het evaluatieproces niet uitgegaan van landelijke richtlijnen. Voor het verbeteren van het evaluatieproces van het verloop van de training blijkt er behoefte aan verbetering van het meetinstrument 'Eindevaluatie SOVA-training' tot een uniform meetinstrument voor alle modules. Dit leidt tot:

Verbeteractie 1: Ontwikkeling van het meetinstrument 'Eindevaluatie Module'

Voor het verbeteren van het evaluatieproces van het leerproces van de deelnemers blijkt er behoefte aan een systematisch meetinstrument waarmee het rendement van het leerproces inzichtelijk kan worden gemaakt. Dit leidt tot:

Verbeteractie 2: Ontwikkeling van een meetinstrument om het leerrendement van deelnemers van de SOVA-training systematisch te meten.

Binnen deze fase worden de twee verbeteracties uitgewerkt en geïmplementeerd in de organisatie Autismetotaal.nl.

4.1 Actie 1: Ontwikkeling meetinstrument & Eindevaluatie Module

Om het evaluatieproces van het verloop van de module te verbeteren, wordt het meetinstrument 'Eindevaluatie module' ontwikkeld. Binnen deze actiefase wordt deze verbeteractie uitgewerkt.

Om het meetinstrument en daarmee het evaluatieproces te verbeteren, wordt gewerkt volgens de vier kernpunten van Migchelbrink (2009) voor het uitvoeren van goed systematisch evaluatieonderzoek.

4.1.1. Vraagstelling en doelstelling

Een duidelijk geformuleerde vraagstelling en doelstelling geven richting aan het evaluatieproces (Migchelbrink, 2009). Zoals beschreven in de probleemstelling is het doel evaluatieproces A. inzicht verkrijgen in het verloop van de module ten einde deze te verbeteren waar nodig. Het te ontwikkelen meetinstrumenten heeft dus ten doel om inzicht te verschaffen in het verloop van de module en informatie vergaren voor verbeteringen.

4.1.2. Databronnen en dataverzamelingstechnieken

Er dient een gegronde keuze te zijn gemaakt voor de databronnen en dataverzamelingstechnieken (Migchelbrink, 2009).

Databronnen

Het doel van het meetinstrumenten is inzicht verkrijgen in het verloop van de module en informatie vergaren voor verbeteringen. Het inzicht dient te worden verkregen bij de deelnemers (cliënten) en/ of hun ouders die de module hebben gevolgd. Zij zullen dan ook al databronnen fungeren, in dit geval als respondenten. Cliënten en hun ouders zullen aangesproken als zichzelf, hun ideeën en opvattingen over de module (Migchelbrink, 2009).

Dataverzamelingstechnieken

Om verschillende redenen stond de keuze voor een gestructureerde vragenlijst al direct vast:

- om de betrouwbaarheid te waarborgen wordt een grote groep respondenten bevraagd;
- er kan t.a.v. een breed scala aan onderwerpen m.b.t. module bevraagd worden;
- de afname en verwerking kost een relatief beperkte tijdsinvestering;
- de gegevens uit de vragenlijsten kunnen op een relatief eenvoudige manier onderling vergeleken worden (Migchelbrink, 2009).

De gestructureerde vragenlijst

Voor het ontwikkelen van de gestructureerde vragenlijst om de modules te evalueren, is gebruik gemaakt van hoofdstuk 17: De gestructureerde vragenlijst uit Migchelbrink (2009).

Hiernaast zijn draaiboeken van alle modules binnen Autismetotaal.nl op inhoud geanalyseerd, om te onderzoeken of de gehanteerde vragenlijsten van de modules bruikbaar zijn voor de nieuwe vragenlijst. Het bleek dat alle modules andere of gedeeltelijk andere vragenlijsten gebruikten om de module te evalueren. Verschillende onderwerpen hiervan bleken goed bruikbaar voor de nieuw te ontwerpen vragenlijst.

module, dienen alle aspecten die betrekking hebben op het verloop van de module bij ouders en deelnemers (cliënten) uitgevraagd te worden. De volgende onderwerpen zijn opgesteld:

- A. Start training
 - B. Structuur
 - C. Communicatie
 - D. Moduleleiders
 - E. Onderwerpen
 - F. Werkvormen tijdens bijeenkomst
 - G. Mappen
 - H. Transfer naar thuissituatie
- B. Operationalisatie van de onderwerpen

Operationaliseren is het vertalen van de onderwerpen in meetbare kenmerken; items (Migchelbrink, 2009). Om de onderwerpen zoals opgesteld bij A. meetbaar te maken in de vorm van items is gebruikt gemaakt van de onderwerpen en operationalisatie in de gehanteerde vragenlijsten bij de andere modules, de huidige vragenlijst en eigen nieuwe toevoegingen (zie bijlage 7).

C. Vraagstellingen

Er wordt gekozen voor een gesloten vraag met antwoordrubrieken (meerkeuzevragen). Deze vragen zijn in de gestructureerde vragenlijst goed te interpreteren en te verwerken (Migchelbrink, 2009). Hiernaast worden enkele open vragen gesteld om door te kunnen vragen op de voorgaande gesloten vraag. De vragen worden geformuleerd in de vorm van een stelling.

4.1.3. De beoordeling

Migchelbrink (2009) beschrijft dat er een expliciete beoordeling binnen de evaluatie moet plaatsvinden. Expliciet betekent: duidelijk, specifiek en ondubbelzinnig (van Kol, 2012).

De expliciete beoordeling komt binnen dit evaluatieproces terug doordat de meerkeuzevragen in de vragenlijst voorzien zijn van een rangorde. Deze rangorde loopt van 1 tot en met 5:

- 1 = helemaal mee oneens
- 2 = mee oneens
- 3 = neutraal
- 4 = mee eens
- 5 = helemaal mee eens

De structureerde vragenlijst 'Eindevaluatie Module'

Ronde 1: Inhoudelijk beoordelen van de concept vragenlijst (bijlage 7)

Er zijn informanten van verschillende disciplines ingezet om de conceptvragenlijsten inhoudelijk te beoordelen. De vragenlijst is voorgelegd aan:

- de stichtingscoördinator van Autismetotaal.nl;
- drie kritische medestudenten;
- twee moduleleiders die in schooljaar 2010-2011 een SOVA-training hebben gedraaid;
- een volwassen vrouw met autisme;
- een cliënt (12 jaar) met autisme die in 2011 de SOVA-training heeft gevolgd.

De vragenlijst is hen toegezonden met de volgende vragen:

- Dienen de items in de vorm van een vraag of een stelling (zoals ik nu heb gedaan) neergezet te worden?
- Dekken de onderwerpen de algemene vraagstelling?
- Dekken de items de onderwerpen?
- Zijn de items en de onderwerpen in goede volgorde ingedeeld?
- Zijn de stellingen voldoende concreet en specifiek?
- Hoe is de lengte van de vragenlijst?

Op basis van de feedback van de informanten bij ronde 1 is de vragenlijst bijgesteld. Vanuit de inhoudelijke beoordeling kwam naar voren dat het prettig is dat de items in de vorm van een stelling staan, de onderwerpen de algemene vraagstelling dekken en dat de lengte van de vragenlijst goed is. Binnen een aantal onderwerpen bleken items onvoldoende duidelijk en specifiek, dus onvoldoende geoperationaliseerd. Ook bleek de verdeling van en de items binnen de onderwerpen nog niet geheel logisch. Op basis van de feedback zijn deze zaken aangepast.

Ronde 2: Inhoudelijk beoordelen van de aangepaste vragenlijst

De vragenlijst is inhoudelijk opnieuw beoordeeld door de stichtingscoördinator in samenwerking met een collega (GZ-psycholoog) die betrokken is bij de modules. Hun feedback had onder andere betrekking op de lengte en de inhoud van de vragenlijst. De vragenlijst was te lang, wat weerstand bij de informanten zou oproepen. De inhoud kon nog meer uniform voor alle modules. De onderdelen die specifiek zijn voor een module, zoals de onderwerpen, dienen te worden verwijderd, omdat de vragenlijst anders niet voor alle modules gebruikt kan worden. De ruimte voor opmerkingen achter elk onderwerp is weggehaald. Er blijft ruimte voor opmerkingen onder aan de vragenlijst, door tips te geven voor toekomstige modules. Op basis van deze feedback is de vragenlijst verder aangepast tot de definitieve versie.

Zelf had ik het idee de afname van de vragenlijst in te bouwen in het adviesgesprek om de respons te vergroten. Echter, volgens de stichtingscoördinator worden de behandelkosten daarmee hoger, omdat het tijd vraagt binnen het adviesgesprek. De afname blijft dus op papier en kan gedaan worden tussen de ener laatste en de laatste bijeenkomst, om de respons te vergroten.

9)

genlijst 'Eindevaluatie Module':

1. voor leeftijd 18-: ouders vullen deze vragenlijst alleen of samen met hun kind in over de module die hun kind bij stichting Autismetotaal.nl gevolgd heeft.
2. voor leeftijd 18+: cliënten vullen de vragenlijst is over de module die zij gevolgd hebben bij stichting Autismetotaal.nl.

4.1.5. Resultatenrapportage

Tot slot benoemt Migchelbrink (2009) dat er een resultatenrapportage van de evaluatie dient te zijn. Om de vragenlijst te verwerken en de uitkomsten uit de vragenlijsten zichtbaar te maken, is in Excel een format voor de verwerking ontwikkeld (zie bijlage 10).

Met behulp van dit verwerkingsformat kunnen alle scores van de vragenlijsten verwerkt worden. Gemiddeldes worden berekend van de scores per item, per onderwerp en van het totaal. Deze gemiddeldes geven een beoordeling aan de module. Lage gemiddeldes: scores 1 en 2 geven richting aan verbeteringen die nodig zijn.

Het doel van verbeteractie 1 was het ontwerpen van een meetinstrument waarmee het verloop van de modules binnen Autismetotaal.nl systematisch gemeten kan worden.

Binnen deze verbeteractie is een gestructureerde vragenlijst ontwikkeld die voor alle modules ingezet kan worden. De vragenlijst is een evaluatie-instrument en het afnemen ervan kan gezien worden als een evaluatieonderzoek. De vragenlijst is ontwikkeld aan de hand van de vier kernpunten van Migchelbrink (2009) voor het uitvoeren van goed systematisch evaluatieonderzoek. De vragenlijst bevat evaluatieve meerkeuzevragen die onderling vergeleken kunnen worden in een digitaal verwerkingsformat. Zodoende kunnen dus systematisch gegevens verzameld worden over het verloop van de modules. De vragenlijst is reeds beoordeeld door enkele personen met autisme dus verwacht wordt dat deze voldoende concreet en specifiek is.

Mijn onderzoeksdoel startte vanuit de SOVA-training, maar vanuit de organisatie lag er de vraag voor een meetinstrument uniform voor alle modules. Hierdoor blijft het meetinstrument algemeen van inhoud. Dit zorgde voor spanningen met mijn eigen intenties t.a.v. het meetinstrument. Het ontwikkelen van het meetinstrument om het verloop van de modules deed ik in eerste instantie vanuit mijn rol als moduleleider van de SOVA-training in combinatie met mijn rol als onderzoeker. Vanuit deze visie wilde ik het meetinstrument volledig laten zijn om veel informatie te vergaren over de module (de SOVA-training). De keuze en de ontwikkeling van het meetinstrument had ik theoretisch onderbouwd. Vanuit de organisatie speelt de werkbaarheid en efficiëntie echter ook een essentiële rol. Dit betekent dat het meetinstrument minder specifiek kon zijn qua inhoud dan ik aanvankelijk had bedacht. Daarnaast werd in het kader van de werkbaarheid de lengte van de vragenlijst betwist. Ik kwam dus voor de uitdaging te staan om tot de kern te komen en te beoordelen wat de belangrijkste vragen waren. Voor mij belangrijke vragen, bijvoorbeeld m.b.t. werkvormen binnen de SOVA-training zijn nu achterwege gelaten. Omdat naast de volledigheid van het meetinstrument, de werkbaarheid en efficiëntie ook een dermate belangrijke rol spelen, heb ik me zoveel als mogelijk naar de vraag van de organisatie geschikt. Ik vraag me hierdoor wel af of de vragenlijst voldoende informatie verschaft over hoe de deelnemers en/ of hun ouders de specifieke onderdelen van de modules hebben ervaren, denk aan de onderwerpen en de werkvormen binnen de modules. Hiernaast vraag ik me af of de cliënt in de vragenlijst voldoende uitgelokt wordt om zelf informatie gegeven t.a.v. verbeterpunten. Nu is hier bij het laatste kopje (H. Tips voor volgende modules in de toekomst) ruimte voor, maar ik denk dat vrije ruimte na ieder onderwerp meer prikkelt tot het geven van meer specifieke tips en verbeterpunten.

Omdat de voormalige vragenlijst 'Eindevaluatie SOVA-training' niet bij alle moduleleiders bekend was, is het noodzakelijk expliciete aandacht te geven aan de implementatie van de vragenlijst en deze op te nemen in het draaiboek van de modules en de moduleleiders. Hier ga ik in hoofdstuk 7 (Conclusie en Aanbeveling) verder op in.

voor het leerrendement

Binnen deze actiefase wordt verbeteractie 2 uitgewerkt: de ontwikkeling van een meetinstrument om het leerrendement van deelnemers van de SOVA-training systematisch te meten.

Ook hier wordt het meetinstrument ontwikkeld aan de hand van de vier kernpunten van Migchelbrink (2009) voor het uitvoeren van goed systematisch evaluatieonderzoek.

4.3.1. Vraagstelling en doelstelling

Zoals beschreven in de probleemstelling, is het doel van dit gedeelte van het evaluatieproces om inzicht te krijgen in het leerproces van de deelnemers om daarmee het leerrendement te bepalen. Dit meetinstrument heeft ten doel om het leerrendement van de deelnemers systematisch te meten. Dus met behulp van dit meetinstrument dient de beheersing van vaardigheden bij de start van de training te kunnen worden vergeleken met de beheersing van vaardigheden bij afronding van de training.

4.3.2. Databronnen en dataverzamelingstechnieken

Databronnen

Het doel van het meetinstrument is inzicht verkrijgen in het leerproces van de deelnemers. Het inzicht dient te worden verkregen bij de deelnemers (cliënten) en/ of hun ouders die de module hebben gevolgd en kan verkregen worden bij de moduleleiders. Zij zullen dan ook allen als databronnen fungeren. De deelnemers of cliënten zelf als respondenten; zij worden immers als persoon over zichzelf aangesproken. Ouders en moduleleiders zijn informanten; zij worden in dit geval aangesproken als iemand met kennis en informatie over de andere persoon (de cliënt) (Migchelbrink, 2009).

Dataverzamelingstechnieken

Vanuit Zichtbare Zorg wordt de Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ; Treffers, van Widenfelt & Goodman, 2005) aangemerkt als meetinstrument om het effect van de behandeling te meten. Kijkend naar de SOVA-training die binnen dit onderzoek centraal staat, dan is het gebruik van dit meetinstrument niet passend, omdat de SDQ algemeen probleemgedrag meet en niet de vaardigheden meet die binnen de SOVA-training aan bod komen.

Ook bij dit meetinstrument wordt gekozen voor een gestructureerde vragenlijst, omdat:

- er grote groepen mensen mee bevraagd dienen te worden;
- de afname en verwerking een relatief beperkte tijdsinvestering kost;
- alle vaardigheden binnen de SOVA-training uitgevraagd kunnen worden;
- de gegevens uit de vragenlijsten op een relatief eenvoudige manier onderling vergeleken kunnen worden (Migchelbrink, 2009).

De gestructureerde vragenlijst

Voor het ontwikkelen van de gestructureerde vragenlijst is gebruik gemaakt van hoofdstuk 17: De gestructureerde vragenlijst uit Migchelbrink (2009).

A. Onderwerpen in de vragenlijst

Het meetinstrument is bedoeld om het leerrendement te meten over de vaardigheden die binnen de SOVA-training aangeleerd worden. De onderwerpen die in het meetinstrument aan bod dienen te komen, dienen dan ook de betreffende vaardigheden te zijn die binnen de SOVA-training aangeleerd worden.

Dat zijn de volgende onderwerpen:

1. Kennismaken met leeftijdsgenoten	8. Iets vragen aan volwassene
2. Kennismaken met volwassenen	9. Iets vragen aan een leeftijdsgenootje
3. Luisteren	10. Een gesprek voeren
4. Compliment geven	11. Invoegen in een groep
5. Complimenten ontvangen	12. Kritiek krijgen
6. Uiten van gevoelens van boosheid	13. Kritiek geven
7. Uiten van gevoelens van teleurstelling	14. Nee zeggen

B. Operationalisatie van de onderwerpen

Om tot een goede operationalisatie van de onderwerpen te komen, is gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Draaiboek SOVA-training (Autismetotaal.nl, 2012a);
- Vragenlijst vooraf aan de Sociale Vaardigheidstraining (zie bijlage 3).

In het draaiboek SOVA-training staat beschreven hoe de vaardigheden aan de deelnemers worden aangeleerd die binnen de module aan bod komen. Deze vaardigheden worden door middel van vaste stappenplannen aangeleerd.

In de Vragenlijst vooraf aan de Sociale Vaardigheidstraining wordt aan ouders gevraagd hoe hun kinderen functioneren m.b.t. verschillende vaardigheden die binnen de SOVA-training aan bod komen. Beide documenten zijn geraadpleegd per onderwerp om de kern van de belangrijkste deeltaalvaardigheden te beschrijven en op die manier de onderwerpen (vaardigheden) te operationaliseren.

Om te bepalen hoe specifiek de operationalisatie van belang is, is met de stichtingscoördinator overlegd. Er is voor gekozen om per vaardigheid de stappen te beschrijven die ervoor nodig zijn om de vaardigheid goed uit te voeren. Zodoende kan gescoord worden in hoeverre iemand alle deelstappen bezit om de vaardigheid uit te voeren.

4.3.3. De beoordeling

Zoals bij de operationalisatie beschreven vormen de vaardigheden die binnen de SOVA-training aan bod komen de items. De items zijn onderverdeeld in deelitems, de deelstappen per vaardigheid, die gescoord worden. Het scoren vormt de beoordeling in hoeverre iemand de betreffende deelstap van de vaardigheid beheerst.

Er is onderzocht welke wijze van scoren passend lijkt bij dit meetinstrument waarbij twee meetmomenten met elkaar vergeleken dienen te worden. 'Goal free evaluation' lijkt hierbij passend, ook wel doelonafhankelijke evaluatie genoemd (Migchelbrink, 2009). Bij deze vorm van evaluatie is er wel een standaard, maar niet ontleend aan een doel. De standaard die hier gehanteerd zal worden, is de mate waarin de deelnemer bij de start van de SOVA-training de sociale vaardigheden beheerst die binnen de training aan bod komen. Dat is immers de eerste meting.

De structureerde vragenlijst leerrendement

Concept vragenlijst (bijlage 11)

Nadat een concept vragenlijst is ontwikkeld, is deze voorgelegd aan de stichtingscoördinator. Zij heeft na overleg met haar collega GZ-psycholoog aangegeven dat de vragenlijst erg specifiek is voor de SOVA-training, ondanks dat eerder besproken is dat een vragenlijst zoals de SDQ (Treffers et al., 2005) te algemeen is. De vragenlijst die hier ontwikkeld wordt, is echter onvoldoende efficiënt en werkbaar is gezien er meerdere verschillende modules zijn.

De stichtingscoördinator geeft aan dat zij graag een advies willen t.a.v. wat voor vragenlijst zij kunnen inzetten om het rendement van de behandeling (de module) te meten die voor alle modules bruikbaar is. Zij denken hierbij aan een door COTAN beoordeelde vragenlijst. COTAN is de Commissie Testaangelegenheden Nederland van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP). Zij beoordelen psychodiagnostische instrumenten (tests, vragenlijsten, observatieschalen enz.) via een aantal criteria om daarmee de kwaliteit van tests en testgebruik in Nederland te bevorderen (NIP, 2011).

Dit betekent dat de vraag en het doel van deze verbeteractie verandert. In plaats van het ontwikkelen van een vragenlijst om het leerrendement van de module te meten, wordt de vraag nu een advies uit te brengen over welke vragenlijst stichting Autismetotaal.nl kan gebruiken om het rendement van de modules te meten. Daarmee dient het actieplan te worden bijgesteld.

4.2 Evaluatie actie 2: meetinstrument leerrendement

Zoals beschreven is binnen de verbeteractie de vraagstelling en daarmee het doel van de verbeteractie verandert. Dit betekent dat met deze huidige actie niet wordt bereikt wat gevraagd wordt. De doelstelling en het actieplan dienen te worden bijgesteld, dit gebeurt in het volgende hoofdstuk.

het actieplan

5.1 Voormalig actieplan

Verbeteractie 1: Ontwikkeling van het meetinstrument 'Eindevaluatie Module'.

Verbeteractie 2: Ontwikkeling van een meetinstrument om het leerrendement van deelnemers van de SOVA-training systematisch te meten.

5.2 Wijzigingen in het actieplan

Verbeteractie 1 blijft ongewijzigd: Ontwikkeling van het meetinstrument 'Eindevaluatie Module'.

Verbeteractie 2 komt te vervallen.

In plaats daarvan komt er een nieuwe verbeteractie: Voor het verbeteren van het evaluatieproces van het leerproces van de deelnemers blijkt er behoefte aan een systematisch meetinstrument waarmee het rendement van de groepsbehandeling (de module) inzichtelijk kan worden gemaakt. Er blijkt behoefte aan een COTAN beoordeelde vragenlijst die kan worden ingezet bij alle modules. De stichting wil graag advies t.a.v. welk meetinstrument zij hiervoor het beste kunnen gebruiken.

Nieuwe verbeteractie 2: Adviseren welk meetinstrument het beste ingezet kan worden om het rendement van de module inzichtelijk te maken.

5.2 Nieuw actieplan

Verbeteractie 1: Ontwikkeling van het meetinstrument 'Eindevaluatie Module'

Verbeteractie 2: Adviseren welk meetinstrument het beste ingezet kan worden om het rendement van de module inzichtelijk te maken.

Er is een nieuwe verbeteractie in het actieplan opgenomen. Deze verbeteractie wordt in deze tweede actiefase uitgewerkt.

6.1 Verbeteractie 2: advies meetinstrument voor leerrendement

Er wordt vanuit de organisatie gevraagd om een advies te geven over welk instrument ingezet kan worden om het leerrendement van module te meten. Dit instrument dient wanneer het kan voor alle modules uniform ingezet te kunnen worden.

6.1.1. literatuurstudie

Om tot een advies te komen heb ik eerst literatuur bestudeerd over evalueren van behandelingen binnen de Geestelijke Gezondheidszorg.

Routine Outcome Measurement (ROM) (GGZ Nederland, 2012)

ROM is een methode om de geleverde zorg inzichtelijk te maken, te evalueren en te verbeteren. De ROM-methode bestaat uit een meetinstrument, afspraken over de wijze en mate van af te nemen metingen bij patiëntengroepen en een meetuitkomst. In de praktijk wordt ROM toegepast door middel van één of enkele vragenlijsten, die tenminste aan het begin en aan het einde van een behandeling wordt afgenomen (GGZ Nederland, 2012).

In het kader van dit onderzoek is de functie van behandelen en begeleiden van belang: Door structureel de uitkomsten van een behandeling of begeleiding te meten kunnen behandelaar en cliënt, indien nodig, tijdig bijsturen in de behandeling of begeleiding. Hulpverleners en cliënten hebben zo een krachtig instrument in handen om de kwaliteit van de zorg in het primaire proces te ondersteunen en te verbeteren (GGZ Nederland, 2012).

ROM GGZ Autisme (Expertgroep ROM ASS, 2011)

Voor cliënten met een autisme spectrum stoornis is een aparte afdeling opgericht. Deze zogenoemde expertgroep doet onderzoek naar het meten van uitkomsten van de behandeling bij deze cliëntpopulatie. De overleggroep is van mening dat cliënten met een autisme spectrum stoornis een specifieke benadering vereisen wat ook gevolgen heeft voor het meten van de behandeling. Zij noemen bijvoorbeeld:

1. Sociaal, emotioneel en executief functioneren dienen allen te worden betrokken bij het evalueren van de behandeling. Autisme uit zich met name in het sociaal en het emotioneel functioneren en op het gebied van executieve functies worden ook allerlei tekorten gezien die ook invloed hebben op het gedrag en de ontwikkeling van iemand met autisme.
2. Het is belangrijk om het meetinstrumentarium voor de verschillende leeftijdsgroepen (kinderen/jeugd, volwassenen, ouderen) vergelijkbaar te maken, omdat autisme een pervasieve stoornis is die levenslang aanwezig is.
3. Het is belangrijk om gebruik te maken van meerdere informanten om een meer volledig beeld van de problematiek te krijgen. Zowel vanuit wetenschappelijk onderzoek als vanuit de klinische praktijk is bekend dat mensen met autisme een ander (vaak minder) probleembesef hebben dan de omgeving (o.a. Baron-Cohen et al., 2001). Ook het 'snapvermogen' van mensen met ASS zit anders in elkaar waardoor de strekking van de vraag vaak anders geïnterpreteerd wordt.

etinstrumenten weergegeven. Het sociaal, emotioneel en
eetinstrumenten in het meetdomein 'ASS-specifiek'. Voor de
andere meetdomeinen worden voor kinderen nu de aanbevelingen van de expertgroepen ROM Kinder- en
Jeugdpsychiatrie (KJP) gevolgd. Voor volwassenen met een op herstel of verbetering gerichte behandeling:
ROM Stemnings- Angst en Somatoforme Stoornissen (SAS). Er dienen kanttekeningen te worden geplaatst
want de commissie ROM ASS heeft nog slechts eerste aanbevelingen gedaan, verder onderzoek is noodzakelijk
(Expertgroep ROM ASS, 2011).

	Meetdomeinen			
Meten uitkomsten behandeling autisme spectrum stoornissen (ASS)	Ernst problematiek: klachten	Dagelijks functioneren	Kwaliteit van leven	ASS-specifiek
	Meetinstrumenten			
	1. ASEBA (Achenbach System of Empirically Based Assessment)	CBCL TRF YSR	3. HoNOSCA (Health of the Nation Outcome Scales for Children and Adolescents)	4. Kidscreen-27
	2. SDQ (Strength and Difficulties Questionnaire)	Parent Teacher Self		5. VIS – K/V of 6. SRS of 7. BRIEF

Gehanteerde meetinstrumenten

1. ASEBA: Achenbach System of Empirically Based Assessment (Achenbac, 2012)

Een verzameling vragenlijsten, interviews en observatielijsten voor het aangeven van emotionele en gedragsproblemen voor kinderen en jeugdigen.

Leeftijd van 1,5 tot en met 18 jaar.

Een versie voor ouders/ verzorgers, de leerkracht en voor de jeugdige zelf (vanaf 11 jaar),

COTAN beoordeelt de CBCL, TRF en YSR op alle punten voldoende tot goed (Evers, van Vliet-Mulder & Groot, 2000).

2. SDQ: Strength and Difficulties Questionnaire (Nederlands Jeugdinstituut, 2012a).

Deze vragenlijst screent psychische problematiek (emotionele symptomen, gedragsproblemen, hyperactiviteit/aandachtstekort en problemen met leeftijdsgenoten) en vaardigheden bij kinderen en adolescenten.

Leeftijd van 3 tot en met 16 jaar.

Een versie voor ouders/ verzorgers, de leerkracht en de jeugdige zelf (vanaf 11 jaar).

In 2007 is de SDQ door de COTAN beoordeeld. Beperkingen die hierbij genoemd worden zijn: de handleiding verschaft te weinig informatie, de representativiteit van de normen is niet te beoordelen en er is te weinig onderzoek beschikbaar rondom de criteriumvaliditeit² (Expertgroep Kinderen & Jeugd, 2011).

² Criteriumvaliditeit is de mate waarin een score op een test of vragenlijst een goede voorspeller is van gedrag buiten de testsituatie, dus in het dagelijks leven (Kievit, Tak en Bosch, 2009).

De HoNOS kent verschillende versies voor de diverse leeftijdsgroepen.

De HoNOS meet In Nederland vindt men de HoNOS niet geschikt voor kortdurende behandeling. Elders denkt men daar anders over (Expertgroep ROM ASS, 2011).

Expertgroep Kinderen & Jeugd in samenwerking met de Werkgroep Bevordering Implementatie ROM GGZ (2011) benoemt dat de HoNOSCA een eenvoudig en gebruikersvriendelijk screeningsinstrument is met voldoende tot goede psychometrische eigenschappen. Er is nog geen Nederlands validatieonderzoek verricht.

4. Kidscreen-27 (The Kidscreen Group, 2012)

Verzameling van vragenlijsten die de “kwaliteit van leven” meten.

Leeftijd van 8 tot 18 jaar.

Een versie voor ouders/ verzorgers en kind of jeugdige zelf.

Expertgroep Kinderen & Jeugd in samenwerking met de Werkgroep Bevordering Implementatie ROM GGZ (2011) benoemt dat de psychometrische eigenschappen voldoende tot goed zijn bevonden. Het instrument heeft een hoog onderscheidend vermogen.

5. VIS – K/V: Vragenlijst Inventarisatie Sociaal gedrag – Kinderen/ Volwassenen (Nederlands Jeugdinstituut, 2012b)

Deze vragenlijst inventariseert sociaal probleemgedrag bij kinderen met (milde) pervasieve ontwikkelingsstoornissen.

Kinderen met een pervasieve ontwikkelingsstoornis in de leeftijd van 4 tot 18 jaar.

Er is ook een versie voor volwassenen (VIS-V)

Een versie voor ouders/ verzorgers/ leerkrachten.

Nederlands Jeugdinstituut (2012b) benoemt dat COTAN de test onvoldoende beoordeeld op de normen (Normen niet representatief en/of de representativiteit is niet te beoordelen) en de criteriumvaliditeit (geen onderzoek naar gedaan).

6. SRS: Screeningslijst voor autismespectrum stoornissen

Deze vragenlijst brengt de ernst van sociale beperkingen in kaart die gepaard gaan met autismespectrum stoornissen.

Leeftijd van 4 tot en met 17 jaar.

In 2012 komt er een versie voor volwassenen.

In 2013 komt er een versie voor 3-jarigen.

Een versie voor ouders/ verzorgers.

Er is nog geen beoordeling geweest, de test is bij COTAN in behandeling (Evers, A., Braak, M.S.L., Frima, R.M., & Vliet-Mulder, J.C. van (2009-2011).

7. BRIEF: Executieve Functies Gedragsvragenlijst voor Kinderen

Deze vragenlijst screent mogelijke problemen met de executieve functies bij kinderen met uiteenlopende psychologische, psychiatrische en medische aandoeningen.

Leeftijd van 5 tot en met 18 jaar met een psychologische, psychiatrische of neurologische aandoening, zoals een leerstoornis, ADHD, een autismespectrumstoornis (ASS), een niet aangeboren hersenletsel en prematuriteit.

Een versie voor ouders/ verzorgers en de leerkracht.

De BRIEF is niet door de COTAN beoordeeld. De test is in Nederland genormeerd op een representatieve steekproef uit het regulier onderwijs. De betrouwbaarheid en de begripsvaliditeit zijn basis van onderzoek met de normeringssteekproef als 'goed' te beoordelen (Nederlands Jeugdinstituut (2012c).

Systematisch meten van de behandeling

hier waarop collega-instellingen binnen de tweedelijns hun kortdurende ambulante (poliklinische) behandelingen evalueren.

Eén landelijke instelling met vestigingen binnen heel Nederland werkt al volgens ROM GGZ. Zij gebruiken voor het evalueren van de behandeling van mensen met autisme de instrumenten die de ROM GGZ voorschrijft met aanvullende instrumenten voor het autisme specifieke domeinen. Ze zeggen niet specifiek te kunnen zeggen welke instrumenten.

Bij een andere landelijke instelling wordt wel al op verschillende afdelingen werkt met ROM, maar deze is nog niet geïmplementeerd op de autisme afdelingen. Daar worden de behandelingen alleen nog beschrijvend geëvalueerd zonder systematische meetinstrumenten.

Binnen een andere instelling wordt nog geen gebruik gemaakt van systematische meetinstrumenten om de behandelingen van mensen met autisme te meten. Binnen één soort behandeling wordt gebruik gemaakt van een evaluatieformulier tijdens de laatste bijeenkomst voor de effecten op korte termijn.

6.1.3. Intern overleg stichtingscoördinator

Er is overleg gepleegd met de stichtingscoördinator naar aanleiding van de bevindingen vanuit de literatuurstudie en het onderzoek naar collega-instellingen.

De instrumenten die worden voorgeschreven vanuit de ROM GGZ worden erg algemeen gevonden en er wordt betwijfeld of die instrumenten echt inzicht kunnen geven in wat het effect van een behandeling is binnen onze organisatie. Ook collega-instellingen maken niet gebruik van andere systematische meetinstrumenten. De stichtingscoördinator vraagt zich af hoe het effect van een kortdurende behandeling bij mensen met autisme zoals binnen onze organisatie aangeboden worden, gemeten kan worden, aangezien deze behandelingen vaak maar drie tot vier maanden duren. Deze periode is zo kort dat de vraag bestaat in hoeverre reeds generalisatie van de vaardigheden heeft plaats gevonden naar het dagelijks leven.

Na dit overleg is dus nog niet duidelijk geworden welke meetinstrumenten bruikbaar kunnen zijn om het leerrendement van de modules binnen stichting Autismetotaal.nl te meten.

6.1.4. Advies meting leerrendement modules stichting Autismetotaal.nl

Vanuit Autismetotaal.nl werd de vraag neergelegd om advies te geven over welk instrument ingezet kan worden om het leerrendement van de modules te meten. Met de gegevens die op dit moment vanuit het onderzoek beschikbaar zijn, zal ik mijn advies formuleren.

Werken volgens ROM GGZ zal in de toekomst realiteit worden voor Autismetotaal.nl, aangezien het verantwoorden van de geleverde zorg steeds belangrijker wordt. De instrumenten die door ROM GGZ worden voorgeschreven zijn goed bruikbaar voor een voor- en nameting. Ze zijn systematisch te verwerken en te vergelijken. Echter, de instrumenten binnen ROM GGZ zijn op dit moment nog onvoldoende toegespitst op de doelgroep autismespectrum stoornissen. Er is een expertgroep met beginnende adviezen, maar er dient nog een heleboel onderzocht te worden. Hiernaast zijn de instrumenten gericht op klachtenvermindering en de kwaliteit van leven, in plaats van op de directe vaardigheden die binnen de modules aan bod komen.

Vanuit mezelf als autismespecialist en praktijkonderzoeker zou ik het advies geven om voor elke module een specifieke vragenlijst te ontwikkelen waarmee direct de vaardigheden gemeten kunnen worden die in de module aanbod komen. Dat verschaft m.i. het meest inzicht over het

zien de wettelijke kaders die steeds belangrijker worden binnen de GGZ en de bedrijfsmatige kant (werkbaarheid en efficiëntie) kan ik me voorstellen dat dit advies niet aansluit bij wat wenselijk is voor Autismetotaal.nl.

Om een advies te formuleren wat wel passend is bij Autismetotaal.nl zal nog verder georiënteerd moeten worden op de vraag: Wat dient te worden gemeten wanneer het leerrendement van de modules inzichtelijk gemaakt wordt, het leerrendement van de vaardigheden binnen de module of klachtenvermindering en verbetering van kwaliteit van leven ten aanzien van de problematiek van de deelnemers? Hier ga ik in hoofdstuk 7 (Conclusie en Aanbeveling) verder op in.

6.2 Evaluatie verbeteractie 2

Het doel van verbeteractie 2 was om advies te geven over welk instrument ingezet kan worden om het leerrendement van de modules te meten.

Met behulp van de beschikbare gegevens is op dit moment nog geen helder advies te geven over de instrumenten die hiervoor kunnen worden ingezet. Met deze verbeteracties is dus nog niet bereikt wat diende te worden. De huidige resultaten vanuit deze verbeteractie geven aanleiding om verder te oriënteren op het precieze doel van het benodigde meetinstrument. Dit zal binnen Autismetotaal.nl verder uitgewerkt dienen te worden.

7.1 Conclusie

In beginsel was het doel van dit onderzoek om het evaluatieproces van de SOVA-training van Autismetotaal.nl voor kinderen en jongeren met autisme te verbeteren. Het evaluatieproces bestaat enerzijds uit evalueren van het verloop van de module en anderzijds uit het evalueren van het leerproces van de deelnemers om het leerrendement te bepalen.

Na literatuurstudie over evalueren en het evalueren van een behandeling en het in kaart brengen van de huidige werkwijze binnen beide evaluatieprocessen, werd duidelijk dat er meerdere knelpunten bestonden binnen beide processen. Binnen dit onderzoek was er ruimte om binnen beide evaluatieprocessen één onderdeel te verbeteren.

Waar mijn onderzoek startte vanuit het verbeteren van het evaluatieproces van de SOVA-training, kwam vanuit de organisatie de vraag voor het ontwikkelen van verbeteringen die uniform voor alle modules ingezet kunnen worden. Dit zorgde voor spanningen tussen het ontwikkelen van een meetinstrument wat specifiek en volledig is en een meetinstrument dat algemeen en modulebreed ingezet kan worden. De werkbaarheid en efficiëntie spelen een rol, wat voor mijn idee beperkingen gaf aan het meetinstrument.

Kijkend naar mijn onderzoeksdoel, dan kan gesteld worden dat de eerste ontwikkelingen in gang zijn gezet om het evaluatieproces van de modules, waaronder de SOVA-training, binnen Autismetotaal.nl te verbeteren. Voor het evaluatieproces van het verloop van de modules is een vragenlijst ontwikkeld. Na afname en evaluatie van de afname kan deze vragenlijst verder doorontwikkeld worden. Voor het evaluatieproces van het leerrendement kon nog niet direct een concreet advies gegeven worden t.a.v. welk meetinstrument gebruikt kan worden, maar er is wel al richting gegeven aan wat mogelijk passend is.

De verbeteringen binnen het evaluatieproces van de modules zorgen ervoor dat ik en mijn collega moduleleiders de modules op een meer systematische wijze kunnen evalueren. Het onderzoeksdoel was om beide evaluatieprocessen meer systematisch te laten verlopen om zodoende meer en beter onderlinge vergelijkbare informatie te vergaren. Echter, de vragenlijst die het verloop van de modules meet, is dermate algemeen en kort dat ik me afvraag in hoeverre er meer informatie wordt verkregen dan op dit moment het geval is. Ik betwijfel dus of er meer inzicht wordt verkregen in de kwaliteit van de modules en welke verbeterpunten er liggen. Door het gebruik van meerkeuze vragen met een rangorde en de digitale verwerking van de vragenlijst, kunnen de gegevens wel onderling veel beter vergeleken worden.

Voor het evaluatieproces van het leerrendement van de training dienen nog verdere acties uitgezet te worden om aan het onderzoeksdoel te kunnen volden. Wanneer helder is welk meetinstrument passend is om (het leerproces van) de module te evalueren, dan zullen ik en mijn collega moduleleiders meer zicht krijgen op het effect van de module. Zo krijgen we beter zicht op de kwaliteit van de module gericht op de problematiek van de deelnemers. Dit is van belang omdat het inzicht in de kwaliteit van behandelingen steeds belangrijker wordt (GGZ Nederland, 2012; Zichtbare Zorg en Inspectie voor Gezondheidszorg, 2012).

processen van de modules zijn verbeteringen

aangebracht. Deze verbeteringen zijn nog in ontwikkeling en dienen nog verder doorontwikkeld te worden. Hiernaast liggen er nog verschillende knelpunten binnen beide evaluatieprocessen onaangebroken ter verbetering. Achtereenvolgens zal hieronder dit beschreven worden.

7.2.1. Verbeteractie 1 Vragenlijst Eindevaluatie Module

Implementatie

De afname en verwerking van de vragenlijst dient te worden geïmplementeerd in de organisatie.

De vragenlijst dient te worden opgenomen in de documenten:

- Schematisch overzicht protocol modules (Autismetotaal.nl, 2011);
- Checklist voor Moduleleiders volgens protocol (Autismetotaal.nl, 2012b);
- Draaiboek SOVA-training (Autismetotaal.nl, 2012a).

Middels een korte instructie kan beschreven worden hoe de vragenlijst afgenomen en verwerkt kan worden met behulp van het digitale verwerkingsformat. Het verwerkingsformat zal worden opgenomen in het digitale draaiboek. Ook dient in de instructie te zijn opgenomen op welke manier en aan wie de uitkomsten van de vragenlijst gerapporteerd en waar deze opgeslagen worden. Vervolgens is het belangrijk dat helder wordt wie mogelijke verbeteracties uitzet en uitwerkt.

Evaluatie

Nadat de vragenlijst is verbeterd en geïmplementeerd wordt, is belangrijk het dat de vragenlijst na afname geëvalueerd wordt. Naar aanleiding van de knelpunten die in de probleemstelling en de verkenningsfase naar voren kwamen, zijn de volgende vragen bij de evaluatie onder andere belangrijk:

- Hoe is de respons op de vragenlijst?
- Hoe gaat het verwerken van de vragenlijst in het digitale verwerkingsformat?
- Komt er voldoende bruikbare informatie uit de vragenlijst?
- Wanneer er lage scores ingevuld worden, geeft dat dan voldoende richting voor verbetering?

Het is raadzaam om de evaluatie de eerste vier afnamen standaard in te bouwen en te laten uitvoeren door de moduleleiders.

7.2.2. Verbeteractie 2: Advies t.a.v. een meetinstrument voor leerrendement

Op dit moment is er nog geen concreet advies gegeven over welk meetinstrument passend is om het leerrendement van de modules binnen Autismetotaal.nl te inzichtelijk te maken.

Om verder te oriënteren op wat voor meetinstrument passend kan zijn, dient eerst verhelderd te worden wat gemeten dient te worden: Het leerrendement van de vaardigheden binnen de modules of klachtenvermindering en verbetering van kwaliteit van leven ten aanzien van de problematiek van de deelnemers?

Nadat helder is wat het meetinstrument dient te meten kan gekozen worden voor een meetinstrument of kan alsnog een meetinstrument ontwikkeld worden binnen Autismetotaal.nl.

om twee onderdelen van het totale evaluatieproces van de modules binnen Autismetotaal.nl te verbeteren: De vragenlijst Eindevaluatie Module en het meetinstrument om het leerrendement van de module te meten.

Andere knelpunten binnen evaluatieproces

Het evaluatieproces bestaat echter uit meer onderdelen. Verder onderzoek is noodzakelijk om ook de waargenomen knelpunten binnen de andere onderdelen te verbeteren. Zo worden bij de vragenlijst 'Tussentijdse evaluatie SOVA-training' (Evaluatie verloop van de training, zie bijlage 1) meerdere knelpunten ervaren door de moduleleiders en na beoordeling van de inhoud. Ook bij de 'Vragenlijst vooraf aan de Sociale Vaardigheids-training' (Evaluatie leerproces deelnemer, zie bijlage 3) worden na beoordeling van de inhoud meerdere knelpunten waargenomen (zie 2.3. Knelpunten binnen het huidige evaluatieproces). Wanneer middels vervolgonderzoek de volgende knelpunten binnen de evaluatieprocessen worden aangepakt, dan wordt het evaluatieproces van de SOVA-training en mogelijk breder; van de modules binnen Autismetotaal.nl nog verder verbeterd.

ROM GGZ

Uit de literatuurstudie binnen dit onderzoek bleek dat het verantwoorden van de geleverde kwaliteit van de zorg steeds belangrijker wordt binnen de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ Nederland, 2012; Zichtbare Zorg en Inspectie voor Gezondheidszorg, 2012). Verder onderzoek naar ROM GGZ kan inzicht geven in de noodzaak voor inzet en bruikbaarheid voor Autismetotaal.nl.

Als moduleleider van de SOVA-training van Autismetotaal.nl heb ik praktijkervaring met het evaluatieproces en de hiaten daarin. De keuze om daarover mijn praktijkonderzoek was dan ook gemakkelijk. Mijn twee eerdere afstudeeronderzoeken op het HBO en op de universiteit belandden na het afronden "in de kast". De twee onderzoeken waren m.i. beiden niet bruikbaar en relevant voor de dagelijkse praktijk. Het onderwerp van dit onderzoek kwam uit de praktijk van de modules en resultaten werden meteen teruggekoppeld aan de praktijk van de modules. Dat motiveerde mij om hier onderzoek naar te doen. Ik wilde graag verbeteringen aanbrengen binnen het evaluatieproces van de modules; ik en collega moduleleiders binnen Autismetotaal.nl kunnen er immers meteen in de praktijk van kunnen profiteren.

Ik voelde vanuit de organisatie meteen medewerking voor het onderwerp van dit onderzoek. De organisatie had behoefte aan verbetering van het evaluatieproces, waaronder een werkbaar systematisch meetinstrument voor de evaluatie van de modules. Dit zorgde ervoor dat er vanuit de organisatie betrokkenheid was en altijd gelegenheid was voor overleg. Dit voedde mijn gevoel dat ik iets nuttigs deed voor de dagelijkse praktijk van de modules binnen onze organisatie.

Omdat ik graag een onderzoek wilde uitvoeren dat direct voor de praktijk nuttig en bruikbaar is, dacht ik dat ik me gemakkelijk kon laten leiden door de onderzoeksvragen en de wensen vanuit de organisatie. Echter, gaandeweg het onderzoek kwam ik erachter dat mijn visie niet altijd strookte met de visie van de organisatie en er vanuit de organisatie ook rekening gehouden dient te worden met kosten en werkbaarheid en dus efficiëntie. Ik zie de spanning tussen mijn ideeën over de verbeteringen en de kaders die hieraan gesteld werden vanuit de organisatie dan ook als een leidraad door mijn hele onderzoek. Het hele onderzoek heb ik daarmee geworsteld.

In beginsel gaven de kaders vanuit de organisatie me weerstand, maar uiteindelijk leverde het me ook zaken op. Ik werd erg uitgedaagd om tot de kern te komen. Zelf wilde ik graag erg volledig en specifiek zijn ten aanzien van de verbeteringen die ik aanbracht. Volledig en nauwkeurig willen zijn zie ik ook als twee eigenschappen bij mezelf als persoon terug. Deels kon ik later zien dat sommige zaken overbodig waren en dus goed konden ontbreken binnen de meetinstrumenten. Echter, ik heb tot nu toe het gevoel dat sommige zaken te summier zijn. Hiernaast werd ik uitgedaagd om niet alleen te denken vanuit wat ik als moduleleider belangrijk vindt, maar ook om te denken vanuit de bedrijfsmatige kant en de kant van de cliënt en hun ouders. Deze perspectiefneming en het overleg met hen zorgde ervoor dat de meetinstrumenten beter kon aansluiten bij hen. Ook als professional en als persoon heb ik me hierdoor verder ontwikkeld in het transparant zijn in gedachten, gevoelens en gedrag naar de ander en met niet alleen laten leiden door mijn eigen gevoelens, gedachten en gedrag.

Omdat mijn praktijkonderzoek de vorm heeft van een actieonderzoek is het onderzoek als het ware nooit écht af. Tijdens die onderzoek zette ik steeds meer acties uit. Naarmate het onderzoek meer vorm kreeg, worstelde ik steeds meer met de vraag welke acties nog tot dit onderzoek behoorden en welke acties een vervolg konden krijgen na het onderzoek. Voor mijn gevoel was en is mijn onderzoek niet af, waardoor ik het moeilijk vond om het onderzoek af te sluiten. Van nature wil ik volledig en nauwkeurig zijn, maar dit onderzoek moest ik afsluiten met een "open

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ervolgactie in de vorm van aanbevelingen kon ik het

Het uitvoeren van dit onderzoek heeft me als professional/ autismspecialist meer kennis en handvatten gegeven over het evalueren van de behandeling van mensen met autisme. Het belang van het evalueren was me al helder voor het onderzoek, maar dit onderzoek heeft me meer geleerd over de manieren, mogelijkheden en onmogelijkheden van evalueren. In dagelijkse werkpraktijk zorgt dit ervoor dat ik naast de behandeling of begeleiding zelf ook meer gefocust ben op het evalueren ervan. Ik sta sneller stil bij de vraag hoe het gaat en of bijstelling nodig is, met andere woorden: Ik kijk meer kritisch aan tegen de behandeling en begeleiding die ik bied. Terugkijkend op dit onderzoek kan ik dus stellen dat het me zowel op professioneel als persoonlijk vlak voor ontwikkeling heeft gezorgd.

9. Referentielijst

- Achenbach, T. (2012). *ASEBA. Achenbach System of Empirically Based Assessment*. Verkregen van: <http://www.aseba.nl/>
- Autismetotaal.nl. (z.d.). *Folder Autismetotaal.nl*. Beek en Donk: Autismetotaal.nl.
- Autismetotaal.nl (2011). *Checklist voor Moduleleiders volgens protocol*. Beek en Donk: Autismetotaal.nl.
- Autismetotaal.nl (2012a). *Draaiboek SOVA-training*. Beek en Donk: Autismetotaal.nl.
- Autismetotaal.nl (2012b). *Schematisch overzicht protocol modules*. Beek en Donk: Autismetotaal.nl.
- Expertgroep ROM ASS (2011). *ROM Autisme Spectrum Stoornissen. Aanbevelingen 2011*. GGZ Nederland.
- Evers (A.), van Vliet-Mulders J.C., & Groot, C.J. (2000). *Documentatie van Tests en Testresearch in Nederland. Deel I: Testbeschrijvingen*. Assen: van Gorcum.
- Evers, A., Braak, M.S.L., Frima, R.M., & Vliet-Mulder, J.C. van (2009-2011). *COTAN Documentatie*. Amsterdam: Boom test uitgevers.
- GGZ Nederland (2012). *Routine Outcome Measurement (ROM)*. Verkregen van: <http://www.ggznederland.nl/index.php?p=265687>.
- Expertgroep Kinderen & Jeugd (2011). *Bijlage. Checklist ROM - instrumentarium voor de doelgroep Kinderen & Jeugd*. GGZ Nederland.
- Ijken, B. van (2011). *Module Behandeling*. Beek en Donk: Autismetotaal.nl.
- Ijken, B. van, & Kam, A. van der (2009). *Meerjaren beleidsplan 2009-2011*. *Autismetotaal.nl*, *Autismebegeleiding.nl* & *Autismewerk.nl*. Beek en Donk: Autismetotaal.nl, Autismebegeleiding.nl & Autismewerk.nl.
- Kievit, Th., Tak, J.A., & Bosch, J.D. (red.) (2009). *Handboek psychodiagnostiek voor de hulpverlening aan kinderen. (Zevende herziene druk)*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Kol, A. van (2012). *Synoniemen. Expliciet*. Verkregen van: <http://synoniemen.net/index.php?zoekterm=expliciet>
- Mesibov, G. B., Shea, V. & Schopler, E. (2004) *The TEACCH Approach To Autism Spectrum Disorders*. New York: Springer Science + Business Media, LLC.
- Migchelbrink, F. (2009). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. (14^e gecorrigeerde druk) Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Migchelbrink, F. (2007). *Actieonderzoek in zorg en welzijn*. Amsterdam: SWP.
- Nederlands Instituut van Psychologen (2011). *Wat doet het NIP: Tests*. Verkregen van: <http://www.psynip.nl/website/wat-doet-het-nip/tests/wat-is-de-cotan/cotan>

<http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/23/635.html>.

Nederlands Jeugdinstituut (2012b). *Databank. Instrumenten en Richtlijnen. Vragenlijst voor Inventarisatie van Sociaal Gedrag van Kinderen (VISK)*. Verkregen van:
<http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/23/660.html>.

Nederlands Jeugdinstituut (2012c). *Databank. Instrumenten en Richtlijnen. BRIEF Executieve Functies Gedragsvragenlijst*. Verkregen van:
<http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/26/238.html>.

Noens, I.L.J. & Berckelaer-Onnes, I.A., van & Verpoorten, R. (2000). Indicatiestelling van ondersteunende communicatie bij mensen met een autistische spectrumstoornis. *Logopedie en Foniatrie*, 72 (11), pp. 244-248.

Peeters, T.(2009) *AUTISME Van begrijpen tot begeleiden*. Tiende herziene druk. Antwerpen-Baarn: Uitgeverij Hadewijch

Treffers, D.A., Widenfelt, B.M. van & Goodman, R. (2005). *Strengths and Difficulties Questionnaire*. (Nederlandse bewerking) Leiden: LUMC, ACKJP Curium.

Vermeulen, P. (2001). *Over autisme en communicatie*. Berchem: EPO.

Vermeulen, P. (2008). *...!? Autism & communicatie*. Berchem: EPO.

Wikipedia (2012). *Artikel. Evaluatie*. Verkregen van <http://nl.wikipedia.org/wiki/Evaluatie>.

Zichtbare Zorg (2009). *Zien en gezien worden. Transparantie in de Geestelijke Gezondheidszorg en verslavingszorg*. Den Haag: Zichtbare Zorg.

Zichtbare Zorg (2011). *Kernset prestatie-indicatoren 2012. Geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg*. Den Haag: Zichtbare Zorg.

Zichtbare Zorg en Inspectie voor de Gezondheidszorg (2012). *Programma Zichtbare Zorg*. Verkregen van: <http://www.zichtbarezorg.nl/page/Home>.

tussentijdse evaluatie SOVA-training

Vragenlijst tussentijdse evaluatie SOVA-training:

Algemeen:

- Hoe ervaart uw zoon/ dochter de training?
- Hoe ervaren jullie als ouders de training?
- Is het nodig/ wenselijk voor uw zoon/ dochter om vooraf het programma van de bijeenkomst te ontvangen?
- Hoe ervaart uw zoon/ dochter het contact onderling?
- Hoe ervaart uw zoon/ dochter het contact met de begeleiders?

Inhoudelijk:

- Wat vindt u van de wekelijkse evaluatie verslagen per e-mail?
- Zijn de mails concreet genoeg om de overdracht te verduidelijken; dus wordt het duidelijk wat we hebben behandeld tijdens de training?
- Hoe ervaart uw zoon/dochter de huiswerkopdrachten?
- Vindt u de tips of oefenopdrachten die wij verwerken in de mails duidelijk?
- Kunt u de tips of oefenopdrachten toepassen in de thuissituatie?
- Laat uw zoon/ dochter thuis de map zien en/of wordt de map samen doorgekeken?
- Maakt uw zoon/ dochter de thuisopdracht en/of helpt u daar weleens bij?
- Worden de geleerde vaardigheden ook weleens thuis geoefend?

Organisatorisch:

- Hoe ervaart u het tijdstip van de training?
- Hoe ervaart u het ophalen en wegbrengen van de kinderen?

Heeft u nog aanvullende tips, ideeën voor de komende periode?

-
-

atie SOVA-training

1. Hoe heeft u het intake gesprek ervaren?
Tips?
2. Werd in het intake gesprek voldoende informatie gegeven of heeft u iets gemist?
Tips?
3. Hoe heeft u de ouderavond ervaren?
4. Werd tijdens de ouderavond voldoende informatie gegeven of heeft u iets gemist?
Tips?
5. Wat vond u van de tijden/ dagen waar op de SOVA training werd gegeven?
Tips?
6. Wat vond u van de onderwerpen die aan bod kwamen?
 1. Kennismaking met elkaar en de werkwijze van de groep
 2. Hoe laat je zien dat je luistert naar een ander? (zowel met als zonder woorden)
 3. Iets aardigs zeggen tegen de ander of een compliment krijgen en de reactie daarop
 4. Gevoelens kennen en herkennen bij anderen
 5. Uitleg van het GGGG-model: gebeurtenis-gevoel-gedachte-gedrag
 6. Uiten van gevoelens: boosheid en teleurstelling
 7. Uitleg over de drie gekleurde petjes, waarmee de drie verschillende manieren van reageren worden aangegeven. We werken hierbij met drie verschillende diersoorten: de pauw, de schildpad en de leeuw
 8. Iets aan een ander vragen. Daarbij hoort ook: reageren op een weigering
 9. Een gesprek beginnen en gaande houden
 10. Vragen of je mee mag spelen met een groepje kinderen
 11. Nee zeggen
 12. Kritiek geven en krijgen
 13. Quiz, spel en praktijkopdrachten over het geleerde: laten de kinderen het geleerde ook buiten de bruine kamer zien?
7. Hoe vond u de invulling van de bijeenkomsten? Waren er teveel of te weinig vaardigheden? Heeft u bepaalde vaardigheden gemist? Etc.
8. Hoe heeft u het opgegeven huiswerk ervaren?
9. Hoe heeft u/ uw kind de pictobrieven ervaren? De kinderen gaven zelf aan hier mee te willen stoppen (natuurlijk hebben we de onderwerpen wel voor besproken). Wat vond u daarvan?
10. Hoe heeft u de verslagjes per mail ervaren?
11. Waren de verslagjes per mail concreet genoeg om de overdracht te verduidelijken; dus werd duidelijk wat we hebben behandeld tijdens de training?
12. Vond u de tips of oefenopdrachten die wij in de verslagjes verwerkten duidelijk?
13. Kunt u de tips of oefenopdrachten toepassen in de thuissituatie?
14. Hoe heeft u de algemene communicatie met de begeleiders ervaren?

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

had verwacht? Zo nee, wat was er dan anders?

nen bij de sociale vaardigheden van uw kind, zo ja,

welke?

17. Hoe kijkt u terug op de training?

18. Ruimte voor reacties/ opmerkingen etc.

vooraf aan de SOVA-training

A. Algemene vragen:

1. *Heeft uw kind al eerder een sociale vaardigheidstraining gevolgd? Zo ja, welke training en bij welke instantie?*
2. *Is er ooit een TOM-test afgenomen? (Zo ja, kunt u de resultaten dan meenemen als die nog niet in ons bezit zijn)*
3. *Waar zit uw kind op school, in welke groep en bij welke leerkracht?*
4. *Hoe staat u en uw kind tegenover deelname aan de training? Wil uw kind zelf naar de groep komen? Bent u als ouders gemotiveerd om mee te werken aan de oefeningen voor thuis?*
5. *Zijn er beloningssystemen nodig om uw kind extra te motiveren? Zo ja wat dan, hoe en door wie?*

B. Sociale vaardigheden:

1. *Heeft uw kind problemen met samen spelen? Zo ja, waar bestaan die problemen dan uit (b.v. beurtrol, niet kunnen delen, spel bepalen, spel niet kunnen volgen)?*
2. *Weet uw kind hoe hij/zij zich moet gedragen in bepaalde sociale situaties (b.v. bij drukkere situaties als verjaardagen, uitstapjes, op bezoek gaan)?*
3. *Heeft uw kind problemen op bepaalde momenten in sociale situaties in de klas, buiten de deur, en/of in huis? Zo ja, in welke situaties is dat dan (b.v. tijdens het eten, vrije momenten)?*
4. *Weet uw kind hoe hij/zij iemand moet begroeten en hoe doet hij/zij dat dan:*
 - *bij volwassenen?*
 - *bij leeftijdsgenoten?*
5. *Neemt uw kind initiatief tot het leggen van contact en zo ja, hoe dan?*
6. *Kijkt uw kind de ander aan bij het leggen van contact?*
7. *Weet uw kind wat hij/zij moet zeggen als hij/zij iemand begroet?*
8. *Weet uw kind wanneer het moment geschikt is om een praatje te beginnen?*
 - *hoe doet hij/zij dat dan?*
 - *kan uw kind zelf een gespreksonderwerp bedenken?*
9. *Als uw kind met een ander praat:*
 - *toont hij/zij dan interesse in de ander en zo ja, hoe dan?*
 - *kijkt uw kind de ander aan?*
 - *hoe laat uw kind merken dat hij/zij het gesprek volgt?*
 - *stelt uw kind vragen en hoe dan?*
 - *weet uw kind hoe hij/zij een gesprek moet onderhouden?*
 - *denkt uw kind na over wat hij wil/kan zeggen?*

een antwoord?

:

- weet uw kind dan hoe hij/zij iets moet vragen aan een ander?
- is uw kind goed te verstaan?
- weet hij/zij zich een houding te geven?
- kan uw kind duidelijke vragen stellen?
- kan uw kind duidelijk zeggen wat hij/zij bedoelt?

11. Weet uw kind hoe hij/zij afscheid moet nemen en hoe doet hij/zij dat dan?

12. Kan uw kind op een duidelijke manier:

- 'nee' zeggen of zeggen dat het ergens last van heeft?
- kan uw kind een weigering uitleggen?
- blijft uw kind bij zijn/haar eigen standpunt of laat hij/zij zich snel beïnvloeden?

13. Kan uw kind omgaan met kritiek:

- luisteren naar kritiek?
- kritiek afwegen?
- kritiek accepteren?
- kritiek weerleggen?
- het goede moment kiezen om kritiek te geven?
- op een rustige manier kritiek geven?
- geeft uw kind de ander ruimte om te reageren?

14. Hoe vindt uw kind aansluiting in een (nieuwe) groep? Wat voor ervaringen heeft hij/zij op dat vlak?

15. Omgaan met complimenten:

- weet uw kind dat anderen het fijn vinden als je iets aardig tegen hen zegt?
- weet uw kind wat hij/zij zou kunnen zeggen als hij/zij een compliment wil/moet geven?
- weet uw kind wat hij/zij moet zeggen als hij/zij een compliment krijgt?
- weet uw kind waar hij/zij goed in is/wat zijn/haar sterke kanten zijn? Zo ja, durft hij/zij dit ook over zichzelf te zeggen?

16. Vertoont uw kind in moeilijke sociale situaties agressief gedrag of juist teruggetrokken gedrag?

17. Heeft uw kind vrienden en/of vriendinnen? Zo ja, spreekt hij/zij ook met deze kinderen af en wie neemt het initiatief hier toe?

18. Herkent uw kind emoties bij zichzelf en anderen? Zo ja welke?

19. Hoe reageert uw kind wanneer er sprake is van de volgende emoties:

- boos
- blij
- bang
- verdrietig

Evaluatieformulier

'Even alles op een rijtje'

- Wat wilde je graag op deze training leren?
- Wat vond je het leukste?
- Wat kun je goed?
- Waar wil je nog aan werken?
- Ik vond de uitleg over de verschillende vaardigheden duidelijk: ja / nee / anders
- Ik vond de rollenspelen leuk: ja / nee / anders
- Ik vond het prettig om over problemen in de kring te praten: ja / nee / anders
- Ik vond het prettig om in de kring met de situaties te oefenen: ja / nee / anders
- Ik heb de reacties van de andere kinderen in de kring als positief ervaren: ja / nee / anders
- Wat ik nog verder kwijt wil

moduleleiders SOVA 2010-2011

Hallo allemaal,

Vorig schooljaar hebben jullie allemaal een sova-training gegeven.

Vanuit de opleiding Master SEN ben ik bezig met mijn afstudeeronderzoek. Middels dit onderzoek beoog ik het evaluatieproces van de SOVA-training te verbeteren.

Nu is het zo dat er op dit moment ook gebruik wordt gemaakt van vragenlijsten om de sova-training te evalueren; de tussentijdse vragenlijst per e-mail en het 'evaluatieformulier sova-training'. Deze vragenlijsten worden alleen bij ouders afgenomen en bestaan uit open vragen. Ik denk eraan om nieuwe vragenlijsten op te stellen om de training op een betere manier te kunnen evalueren.

Omdat jullie vorig jaar allemaal een sova-training hebben gedraaid wil ik graag weten wat jullie van de bestaande vragenlijsten vinden en of jullie die bij jullie training gebruikt hebben. Zouden jullie voor mij onderstaande vragen kunnen beantwoorden. Dan helpen jullie mij een heel eind op weg met mijn onderzoek! Alvast heel erg bedankt!

Groetjes Lieke

Tussentijdse vragenlijst per e-mail:

Gebruikt: ja/ nee

Ik vond de vragenlijst: niet goed/ beetje goed/ goed/ zeer goed

Dit vond ik er wel goed aan:

Dit vond ik er niet goed aan:

Respons op de vragenlijst: goed/ beperkt

Evaluatieformulier sova-training (na afloop van de training):

Gebruikt: ja/ nee

Ik vond de vragenlijst: niet goed/ beetje goed/ goed/ zeer goed

Dit vond ik er wel goed aan:

Dit vond ik er niet goed aan:

Respons op de vragenlijst: goed/ beperkt

Bijlage 6 Resultaten ondervraging moduleleiders

Resultaten ondervraging moduleleiders SOVA-training 2010-2011.

Tussentijdse evaluatie SOVA-training					
	Gebruikt	Ik vond hem	+	-	Respons
Module leiders SOVA 1	Ja	Beetje goed en goed	- middel om expliciet ervaring bij ouders te checken - korte vragenlijst - concrete vragen en onderverdeling - open vragen → uitgebreide antwoorden	- vaak worden korte antwoorden gegeven - niet voor deelnemers - betwijfeld wordt of ouders nut zien - kopjes kunnen duidelijker	- beperkt uiteindelijk goed na diverse malen herinneren per e-mail
Module leiders SOVA 2	Ja	Beetje goed	- korte vragenlijst - checkt alle punten van de module bij ouders	- geen doel - niet meetbaar, antwoordschalen wellicht beter - niet voor deelnemers	beperkt
Module leiders SOVA 3	Ja	Goed, voldoende om benodigde info te krijgen	- zowel algemene vragen, inhoudelijke en organisatorische vragen	- lay-out kan beter, bijvoorbeeld met invulvelden	redelijk goed, bij diverse deelnemers herhaalde navraag nodig
Module leiders SOVA 4	Ja	Goed	- de inhoudelijke vragen en rondom organisatie	- deelnemers worden niet gevraagd - afname lijkt vooral voor protocol, in gesprek komt meer informatie vanuit ouders naar voren	goed, slechts bij enkele deelnemers herhaalde navraag hoeven doen

Evaluatieformulier SOVA-training					
	Gebruikt	Ik vond hem	+	-	Respons
Module leiders SOVA 1	Nee, tijdens eindgesprek teruggepakt op ervaringen t.a.v. de module	x	x	x	x
Module leiders SOVA 2	Nee	x	x	x	x
Module leiders SOVA 3	Nee, tijdens eindgesprek teruggepakt op ervaringen t.a.v. de module Geen eindevaluatie formulier kunnen vinden	x	x	x	x
Module leiders SOVA 4	nee, eindverslag en eindevaluatie door elkaar gehaald	x	x	x	x

Eindevaluatie SOVA-

training

- 1 = helemaal mee oneens
2 = mee oneens
3 = neutraal
4 = mee eens
5 = helemaal mee eens

A. START TRAINING

- Bij de start van de training had ik genoeg informatie over wat de training inhoudt

1	2	3	4	5
▪ Zo nee, deze informatie heb ik gemist: é é é é é é é é é é é é é é é é .				
- Bij de start van de training had ik genoeg informatie over de organisatorische zaken rondom de training (dag, tijdstip, frequentie, enzovoort)

1	2	3	4	5
▪ Zo nee, deze informatie heb ik gemist: é é é é é é é é é é é é é é é é .				

B. STRUCTUUR

- Het aantal bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- Het tijdstip van de bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- De duur (1,5 uur) van de bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- De plaats van de bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- Er zat genoeg tijd tussen de bijeenkomsten

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- De indeling van activiteiten (werkvormen) tijdens elke bijeenkomst was goed

1	2	3	4	5
▪ Opmerkingen over de gehanteerde structuur: é é é é é é é é é é é é é é é				

C. COMMUNICATIE

Programma's per e-mail

- De programma's van de bijeenkomsten zijn wekelijks per e-mail verzonden

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- De verstrekte programma's via e-mail waren duidelijk

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- Ik vond het nodig dat het programma van de volgende bijeenkomst wekelijks per e-mail verzonden werd

1	2	3	4	5
▪ Opmerkingen over de programma's per e-mail: é é é é é é é é é é é é é é é				

Wekelijkse evaluaties per e-mail

- De evaluaties van de bijeenkomsten zijn wekelijks na elke bijeenkomst per e-mail verzonden

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- De wekelijkse evaluaties van de bijeenkomsten waren informatief

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- De wekelijkse evaluaties van de bijeenkomsten waren duidelijk

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---
- Ik vond het nodig dat de wekelijkse evaluatie per e-mail verzonden werd

1	2	3	4	5
▪ Opmerkingen over de wekelijkse evaluaties per e-mail: é é é é é é é é é é é				

1. Het contact met de moduleleiders was prettig	1	2	3	4	5
2. De moduleleiders waren deskundig	1	2	3	4	5
3. De moduleleiders communiceerden duidelijk	1	2	3	4	5
4. De moduleleiders waren op kantoor direct voor en na de bijeenkomst gemakkelijk bereikbaar	1	2	3	4	5
5. De moduleleiders waren buiten de bijeenkomsten om gemakkelijk bereikbaar per e-mail of telefoon	1	2	3	4	5
Opmerkingen over de moduleleiders: é é é é é é ..é é é é é é é é é é					

E. ONDERWERPEN

De volgende onderwerpen zijn tijdens de SOVA-training aan bod gekomen:

- Kennismaken
- Luisteren
- Complimenten geven en ontvangen
- Een vraag stellen aan een volwassene en een leeftijdsgenootje
- Een gesprek voeren met een volwassene en een leeftijdsgenootje
- Invoegen in een groep
- De vier basisemoties: blij, boos, bedroefd en bang
- Het GGGG-model: Gebeurtenis, Gedachte, Gevoel en Gedrag
- Omgaan met boosheid en teleurstelling
- Nee zeggen
- Kritiek geven en ontvangen

1. De onderwerpen die aan bod zijn gekomen waren nuttig	1	2	3	4	5
2. De onderwerpen die aan bod zijn gekomen waren duidelijk	1	2	3	4	5
3. De volgorde van de onderwerpen binnen de training was goed	1	2	3	4	5
4. Er zijn voldoende onderwerpen aan bod gekomen	1	2	3	4	5
Zo, nee dit(deze) onderwerp(en) had ik nog willen bespreken: é é é é é é ..					
Andere opmerkingen over de onderwerpen: é é é é é é ..é é é é é é é					

F. WERKVORMEN TIJDENS BIJEENKOMST

1. Het bespreken van de thuisopdrachten was duidelijk	1	2	3	4	5
2. Het bespreken van de thuisopdrachten was nuttig	1	2	3	4	5
3. Het bespreken van de onderwerpen was duidelijk	1	2	3	4	5
4. Het bespreken van de onderwerpen was nuttig	1	2	3	4	5
5. Het kijken van de DVD met uitleg over de onderwerpen was duidelijk	1	2	3	4	5
6. Het kijken van de DVD met uitleg over de onderwerpen was nuttig	1	2	3	4	5
7. Het spelen van de rollenspellen was duidelijk	1	2	3	4	5
8. Het spelen van de rollenspellen was nuttig	1	2	3	4	5
Opmerkingen over de werkvormen: é é é ..é é é é é é ..é é é é é é é .					

G. MAPPEN

1. De map bevat relevante informatie over de onderwerpen die aan bod kwamen	1	2	3	4	5
2. De informatie is duidelijk beschreven	1	2	3	4	5

12345

pen:é é é é é é é é é é é é é é é é é é é .

H. TRANSFER NAAR DE THUISSITUATIE

Thuisopdrachten

1.	De thuisopdrachten zijn uitgevoerd	1	2	3	4	5
2.	De thuisopdrachten waren nuttig	1	2	3	4	5
3.	De thuisopdrachten waren duidelijk	1	2	3	4	5
4.	De thuisopdrachten waren niet belastend	1	2	3	4	5
- Opmerkingen over de thuisopdrachten:..é é é é é é é é é é é é é é é é .

Map

5.	De SOVA-training kon thuis goed worden nabesproken met behulp van de map	1	2	3	4	5
6.	Thuis wordt de map gebruikt om verder te werken aan de sociale vaardigheden	1	2	3	4	5
- Opmerkingen over de map in de thuissituatie:..é é é é é é é é é é é é é é é é .

Wekelijkse evaluaties per e-mail

7.	De SOVA-training kon thuis goed worden nabesproken met behulp van de wekelijkse evaluaties per e-mail	1	2	3	4	5
8.	De tips en adviezen uit de wekelijkse evaluaties per e-mail kunnen thuis goed worden uitgevoerd	1	2	3	4	5
- Opmerkingen over de bruikbaarheid van de evaluaties in de thuissituatie:é é é .

uatie Module 18-

Beste ouder,

Uw kind heeft een module gevolgd bij stichting Autismetotaal.nl.

Het is voor ons belangrijk om te weten hoe jullie de training hebben ervaren, zodat indien nodig verbeteringen aangebracht kunnen worden.

Wij vragen u dan ook om onderstaande vragen in te vullen en eventuele op- en aanmerkingen toe te voegen. De vragenlijst mag anoniem, maar indien gewenst kunt u uw naam erop zetten.

Achter iedere vraag staan 5 cijfers: 1 2 3 4 5.

1 = helemaal mee oneens

2 = mee oneens

3 = neutraal

4 = mee eens

5 = helemaal mee eens

Omcirkel a.u.b. het cijfer dat het meest van toepassing is.

A. DEELGENOMEN AAN DE MODULE (omcirkelen):

1. **TOM-training: < 8 jr. / 8-10 jr. / 10+ jr.**
2. **SOVA-training: 8-10 jr. / 11-13 jr. / 13-18 jr.**
3. **Brussencursus: basisschool / voortgezet onderwijs**
4. **Autisme en Seksualiteit**
5. **Psycho-educatie: 7-12 jr. / 13-18 jr.**
6. **Oudercursus: basisschool / voortgezet onderwijs**

B. INFORMATIE

1. Het intakegesprek gaf voldoende informatie over het doel, de inhoud en de organisatorische zaken (dag, tijdstip, enz.) van de training	1	2	3	4	5
2. De wekelijkse evaluaties per e-mail gaven voldoende informatie over de inhoud van de bijeenkomst ³	1	2	3	4	5
3. De wekelijkse evaluaties gaven voldoende informatie over het functioneren van mijn kind in de bijeenkomst ⁴	1	2	3	4	5
4. De leerstof kon thuis worden nabesproken met behulp van de wekelijkse evaluaties per e-mail ⁵	1	2	3	4	5
5. De thuisopdrachten waren duidelijk	1	2	3	4	5
6. De thuisopdrachten waren leerzaam	1	2	3	4	5
7. De thuisopdrachten waren belastend	1	2	3	4	5
8. Het is duidelijk hoe ik de vaardigheden					

³ Niet van toepassing voor de Brussencursus, Autisme en Seksualiteit en de oudercursus.

⁴ Idem voetnoot 1.

⁵ Idem voetnoot 1.

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
é é é é é	é é é é é	é é é é é	é é é é é	é é é é é
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

[illegible]

BEDANKT VOOR HET INVULLEN VAN HET EVALUATIEFORMULIER!

Eindeevaluatie Module 18+

Beste deelnemer,

U heeft een module gevolgd bij stichting Autismetotaal.nl.

Het is voor ons belangrijk om te weten hoe u de training ervaren heeft, zodat indien nodig verbeteringen aangebracht kunnen worden.

Wij vragen u dan ook om onderstaande vragen in te vullen en eventuele op- en aanmerkingen toe te voegen. De vragenlijst mag anoniem, maar indien gewenst kunt u uw naam erop zetten.

Achter iedere vraag staan 5 cijfers: 1 2 3 4 5.

1 = helemaal mee oneens

2 = mee oneens

3 = neutraal

4 = mee eens

5 = helemaal mee eens

Omcirkel a.u.b. het cijfer dat het meest van toepassing is.

A. DEELGENOMEN AAN DE MODULE (omcirkelen)

1. **SOVA-training**
2. **Psycho-educatie**
3. **Pass op jezelf**
4. **Mindfulness**

B. INFORMATIE

1. Het intakegesprek gaf voldoende informatie over het doel, de inhoud en de organisatorische zaken (dag, tijdstip, enz.) van de training	1	2	3	4	5
2. De thuisopdrachten waren duidelijk	1	2	3	4	5
3. De thuisopdrachten waren leerzaam	1	2	3	4	5
4. De thuisopdrachten waren belastend	1	2	3	4	5
5. Het is duidelijk hoe ik de vaardigheden thuis verder kan blijven oefenen	1	2	3	4	5

C. STRUCTUUR

1. Het aantal bijeenkomsten was goed	1	2	3	4	5
2. Het tijdstip van de bijeenkomsten was goed	1	2	3	4	5
3. De duur van de bijeenkomsten was goed	1	2	3	4	5
4. De indeling van de bijeenkomsten was goed	1	2	3	4	5
5. De locatie van de bijeenkomsten was goed	1	2	3	4	5
6. Er zat genoeg tijd tussen de bijeenkomsten voor verwerking van de aangeboden leerstof	1	2	3	4	5

gsformat Eindevaluatie Module

Verwerkingsformat Eindevaluatie Module

INSTRUCTIE

1. Vul in: module, periode en moduleleiders
2. Vul in: aantal uitgereikte en retour ontvangen enquêtes
Vul in: de itemscores van alle enquêtes: vul per item in hoe vaak een score
3. voorkomt.
Subtotaalscores en de totaalscore kloppen alleen als **alle** scores **juist** zijn ingevuld.
Controle door:
 4. Is het aantal retour ontvangen enquêtes juist ingevuld?
 5. Is het aantal ingevulde scores per item steeds gelijk aan het aantal retour ontvangen enquêtes?
 Alleen dan kloppen de subtotaalscores en de totaalscore.

Module:	
Periode:	
Moduleleiders:	
Enquetes uitgereikt:	0
Enquetes retour ontvangen:	1

Scoring

- 1 = Helemaal mee oneens
2 = Mee oneens
3 = Neutraal
4 = Eens
5 = Helemaal mee eens

B. INFORMATIE

1. Het intakegesprek gaf voldoende informatie over het doel, de inhoud en de organisatie

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

2. De wekelijkse evaluaties gaven voldoende informatie over de inhoud van de bijeenkomst

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

3. De wekelijkse evaluaties gaven voldoende informatie over het functioneren van mijn kind

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

4. De leerstof kon thuis worden nabesproken met behulp van de wekelijkse evaluaties per e-mail

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

5. De thuisopdrachten waren duidelijk

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

6. De thuisopdrachten waren leerzaam

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

7. De thuisopdrachten waren belastend

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

8. Het is duidelijk hoe ik en mijn kind de vaardigheden thuis kunnen blijven oefenen

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

0,0

Opmerkingen:

C. STRUCTUUR

1. Het aantal bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

2. Het tijdstip van de bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

3. De duur van de bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

4. De indeling van de bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

5. De locatie van de bijeenkomsten was goed

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

6. Genoeg tijd tussen de bijeenkomsten voor verwerking van de leerstof

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

Subtotaal C

0,0

Opmerkingen:

D. INHOUD

1. De aangeboden onderwerpen waren duidelijk

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

2. Er zijn voldoende onderwerpen aan bod gekomen

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

3. Er was voldoende variatie in werkvormen

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

4. De informatie was leerzaam

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

Subtotaal D

0,0

Opmerkingen en/ of gemiste onderwerpen:

E. MAPPEN

1. De map bevat relevante informatie over de onderwerpen

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

2. De inhoud van de map was leerzaam

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

3. De informatie is duidelijk beschreven

	3	4	5	GEM
	0	0	0	0,0

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

Subtotaal E	0,0
--------------------	------------

Opmerkingen:

F. MODULELEIDERS

1. Het contact met de moduleleiders was goed

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

2. Er was voldoende gelegenheid voor contact

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

3. De moduleleiders waren professioneel

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

4. De moduleleiders communicerden duidelijk

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

Subtotaal F	0,0
--------------------	------------

Opmerkingen:

G. VERWACHTINGEN

1. De training voldeed aan mijn verwachtingen

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

2. De cursus biedt mij voldoende handreikingen om na de module mee aan de slag te gaan

1	2	3	4	5	GEM
0	0	0	0	0	0,0

Subtotaal G	0,0
--------------------	------------

Opmerkingen:

TOTAALSCORE:	0,0
---------------------	------------

H. Tips voor de volgende module in de toekomst:

Opdracht 11 Concept vragenlijst leerrendement

Mate van beheersing sociale vaardigheden

SCORE:

1	=	Mislukt: gaat per toeval goed (0-1 keer van 10 keer)
2	=	In ontwikkeling: 1-8 van 10 keer goed, gaat met ondersteuning
3	=	Goed: gaat minimaal 8 van 10 keer goed

			1	2	3
1.	Kennismaken met een volwassene				
		Juiste afstand van elkaar: één meter; armlengte			
		Oogcontact maken			
		Hand geven			
		Naam zeggen			
2.	Kennismaken met een leeftijdsgenoot				
		Juiste afstand van elkaar			
		Oogcontact maken			
		Naam zeggen			
3.	Luisteren				
		Oogcontact maken			
		Stil zijn			
		Een vraag stellen als je iets niet begrijpt			
		Reageren op wat de ander zegt			
4.	Een compliment geven				
		Iets bedenken wat je leuk vindt aan de ander			
		Oogcontact maken			
		Verwoorden wat je leuk vindt aan de ander			
		Luisteren naar de reactie van de ander			
5.	Een compliment ontvangen				
		Luisteren naar wat de ander zegt			
		"Dank je wel" zeggen			
		Verwoorden wat je van het compliment vindt			
6.	Gevoelens van boosheid uiten				
		Oogcontact maken			
		Rustig blijven			
		Verwoorden waarover je boos bent			
		Naar de reactie van de ander luisteren			
7.	Gevoelens van teleurstelling uiten				
		Oogcontact maken			
		Rustig blijven			
		Verwoorden wat je jammer vindt en waarom			
		Een oplossing bedenken			
			1	2	3

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

		e			
		Het geschikte moment afwachten			
		Oogcontact maken			
		Aankondigen dat je iets wil vragen			
		Verwoorden wat je wil vragen/ weten			
		Luisteren naar de reactie van de ander			
9.	Iets vragen aan een leeftijdsgenoot				
		Het geschikte moment afwachten			
		Oogcontact maken			
		Verwoorden wat je wil vragen/ weten			
		Luisteren naar de reactie van de ander			
10.	Een gesprek voeren				
		Een gespreksonderwerp verzinnen			
		Het juiste moment afwachten om te starten			
		Oogcontact maken			
		Beurtwisseling toepassen			
		Gesprek onderhouden (vragenstellen, vertellen)			
11.	Invoegen in een groep				
		Het juiste moment afwachten			
		Oogcontact maken			
		Vragen of je mee mag doen			
		Rustig blijven als je niet mee mag doen			
		Oplossing bedenken als je niet mee mag doen			
12.	Kritiek ontvangen				
		Luisteren naar de ander			
		Rustig blijven			
		Kritiek accepteren			
		Verwoorden waar je het niet mee eens bent			
		Een oplossing bedenken			
13.	Kritiek geven				
		Het juiste moment afwachten			
		Oogcontact maken			
		Rustig blijven			
		Verwoorden waar je last van hebt of je het niet mee eens bent			
		Luisteren naar de reactie van de ander			
14.	Nee zeggen				
		Het juiste moment afwachten			
		Oogcontact maken			
		Luisteren naar de vraag van de ander			
		De weigering verwoorden en uitleggen			
		Rustig blijven			
		Bij de weigering blijven (niet om laten praten)			

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Eindevaluatie module 18-